Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 30 июль, 1977 шу. • № 91 (5758). Мах 2 кап.

ХЬАЙБАШТА — КХОАЧАМ ХИЛЛАЛ ДОАКЪАР

Хьайбий боахам айбера къаьстта теркам тIебазийта безилга белгалдеьд КПСС ЦК юрта боахама хьалхадаьча письмо тIа. Из айбера лард я доакъара база. Из лерригIа дегIайоагIача хьалза латтача боахамашка дукхагIа хуй хьайбашкара йоаккха продукци, доаккал деб. Партийни, советски организацешо кулгал а деш Сунженски, Гудермесски районашка дика вIаштIехьдаьннеи леладу доакъар Iалашдара балхаш. Бо лелаш гIулакхаш Грозненски Наурски районашка а.

Доакъар кийчдара месячник дIадоладаьча денз шин кIира нтогех тIехьадусаш да Назрановски, Шалински, кхыча районий боахамаш.

Къаьстта ала деза Назрановски районе эттача хьалах. Районе хIанз а дукха да чуэцанза доле гуразьа дIадийна кIа. Ка бола ялатам чуэцилга а доакъараш кийчделга а цхьана дIадакъара боахамашка йола еррига техника, механизатораш боагI-боагIача дIайийсбар къаьстта уйле тIаязийта оази гIулакх да. Укхазь доккха ноекъостал да йиш йолаш ба юрташка бахца баьтах мукъа бола нах. Уж доакъараш кийчдара вIашагIа тоха оарцагIбахаро дикка даьй накъахьоргда доакъар Iалашдара. Из болх баьча шоай дакъа даьаш а юртий Советаш, депутаташ.

ЧIоагIа доакъара база хьаелга из доакъараш дукхал кийчдар хиша Iац. Из да доакъараш дика, кхьале хила дезилга а. Колхозашкеи совхозашкеи хIанз дукхагIа юкъеихуьхь доакъараш кийчдара, дIаоттадаь лоттедара, чакхдахара дикагIа йола методаш — баьца хьоар доакхилга, сенаж, гранулаш, брикеташ елга. Цо торо хулийт доахан рационаш тайп-тайпара хилийта, хьайбаш чуоттадаь дорстаде, дIадодар кIезигагIа а долаш продукци дукхагIа ихха. Культурни дааIенаш хьаьро, лаьтташ мелиорации доакъара база чIоагIъяра керда йоакха торонаш хьайийллай.

Ер шу доакъараш кийчдара аьттув болаш да республика еррагача районашта. Дукхача боахамашка хьалхалдаьца пайда эц цу аьттонах, цхьан шераи ех шераи тоьаргдолаш доакъараш кийчде гIерт уж. ХIаьта хIанз болхаш доарзIам болаш да укх доакъараш дика хилара йоакхо елга. Цхьадолча боахамашка, дIадахача шерашка санна теллаю баьцаш чуэцара, сенаж кийчъяра технологи. Республика еррагIача районашка дIадоладаьд силос чуйоллилга. ДIадахача шерашка из хьаьха а хьаьха кийчданза долча кIоагIашка чуэллача теллаш моттигаш хиннилга дии а ца долийташ, колхозий, совхозий специалисташ декхарийла ба боккъонца кийчдаьча кIоагIашка мара силос чуйолларгIоаца хьалаш оттаде. ТIехьехамаши приказаши теларах чакхдергдолаш гIулакх дац из. Укхаза чIоагIа уйла яь а да лерхIача тIеберзаба а болх бе база.

Доакъар кийчдара дIалазайкадаь месячник долаш декхар оттадеьд 70 эзар тонна кIезигагIа йоацаш болх, 18,8 эзар тонн баьций хьоари, 230 эзар тонн силоси кийчье, ьыма.

Баьца цхьайолча районашка кхоачашдац КПСС обкомеи республика Министрий Советеи оттадаь доакъараш Iалашдара месячник дIаьеча хана юрташкара къахьега могаргдола нах, промышленни, гIишлош ечи, транспортни предприятешкара къахьегамхой, учреждений болхлой, городашкеи белхлой лосалмашкеи база нах ма-кулла дукхагIа шуга а оаза шоаттдеэшкеи кIирандсешкеи доакъараш Iалашдела вIаштIехьдакха шина оттадаь декхар.

Цу хьаьжеьа хIанз укх сахьате дика доаш ала могаргдолаш, доакъараш Iалашдеча дизза даьа лелаш «Сунжанефть» НГДУ, Ермоловски леспромхоз мара яц. Парте горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш декхарийла я промышленни предприятей, учреждений коллективаш, баха нах доакъараш Iалашдеча хьалхара доакъа лацара юкъеозилга Iалашде. Доакъараш Iалашдеча юрра йоарийе оза социалистически дар, Iалашде деза хьалхалаттарий опыт дукхачер сихагIа Iомаелга а балза юкъе хьоига а.

Баьча техника хьаьхьокх витаминни доакъараш кийчделга мала лелара бахьанех керттердар техника кертта болх ца бар долга. Боахамий кулгалхоша, специалисташа жира кьовсам лоаттабе база къахьегам во вIаштIехьбакхарца, машинаш сайца латтаргIоаца хьалаш Iалашдана даргдац.

Укх деношка болх беш хила еза еррига сенокосилкаш, йолльигаш, тохкораш ю машинаш, подборщикаш, баьций хьоар доаха агрегаташ.

Доакъара база чIоагIъяра кIезига коарзвIм болаш дац гуразьа дIадийна ялаташ чуйнцача хьаьне мошаче доакъара лаьрзIа культураш дIаер. Уж балхаш республика цхьайолча районашка эсвла да. Из белгалдеьд «Советская Россия» яхача газета 27-ча июлерча передовой статья тIа а.

Декхар санах латт аьнча, из латт доакъар кийчдара деррига низаш оарцагI а даьха цхьа сахьат, цхьа да цадоадеш тIагIертта болх бараг. Месячник чакхбала юзадисача итт дийнаьа дIадакха деза доакъараш Iалашдара тIехьадисар.

Укх деношка кхаьллаи цонашкеи яхкаш да доакъараш кийчдара балхаш. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара дакха ма-доагIIара накъадахара яьржача социалистически яхь юкъе а баха юрташкара къахьегамхой сийленца кхоачашде гIерташ ба шоаи тIаийца социалистически декхараш. Партийни организацей декхар да яьржача социалистически яхьа лостам а телаш доакъараш кийчдела сиздарь, уж дика хилийтара, йолаш йолча еррагIча торонех бизза пайда эцара кхи оарцагIбела.

Доакъара база чIоагIъяр — хьайбий боахам айбера керттера лард.

ПЛАНАЛ СОВГIА

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга даха ма-доагIIара накъадахар дукха яьржача яхье къахьегама котало ьккхий тха района ялаташ лелалераша — тIехкхоачашъяьй ка бола ялатий культураш пачхьалкхенга йоахара план. Заданех 3200 тонн йолаш, Даьхен амбарашка хIаьаве а чутессад 4500 тонн совгIа ялат.

Яхье дикагIа толамаш даьхаь «Ореховский», «Урожайный» совхозий коллективаша.

Районе тIагIертта болх бу, массе тайпара юртбоахама продукташ кхачам кийчъярах, хьайбашта Iаьа бизза кхоачам Iалашбараш пачхьалкхен планаш а социалистически декхараш а толаме кхоачашдара тIеберзабаь. 1978 шерарча хьувкъаьна дика лард йоллаш а да тхо.

А. ХАРИКОВ,

КПСС Ачхой-Мартановски райкома хьалхара секретарь.

Октябра 60 шу дизара накъадолхаш «СССР»

ДАЬХЕННА — ДУКХАГIА ЯЛАТ

«1977 шера хьувкъам чуэцнака, юртбоахама продуктиши доакъареши кийчделга Iалашдера изы тIа а до дезареш бола КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Советех социм кхоечаш а беш, 10—12 балха дийнаьа ялат чудерзаде уйла йолаш дIебоалабир тха районе укх юбилейни шерара кIи марс.

Тха районе совхозашка чуэцл дезаш дар 15.108 гектара тIера гуразьа дийна ялат. Из оаха чуэца-доладир хьензари ардари къаьст-къаьста долаш. Кхаьке болх беш 90 гаргга комбайн а. Йоачаша ноекъарланаш йоа е, халонашца къовсам лоаттабеш къахьегаш ба комбайнераш. Цар хьинар кхы а чIоагIагIа айдеьд «1977 шера ялат чуэцача Ставропольски крае Ипатовски районни партийни организаце белла опытах» бола КПСС ЦК социалистически цхьашка парте Центральни Комитета Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нох. Л. И. Брежнева дахьийтача письмоси.

Тахка мишта лел тха районе боахамашка гуразье дийна ялат чуэцилга? Эггара хьалха белгалдехьа дезе, йоачах болх [illegible]

сахьетах, минутах бизза пайда эцаш механизатораш ди-буйса ца къовсеш оасаре къахьегар бахьан долеш ялат чуэцара баллаш тхаццига во ца лелаш хилар. Районе массарел хьалхагIа ялат чуэш чуйнца баларахь из пачхьалкхенга доакара план кхоачаьйираза рапорт делар М. Горьке цIерагIча колмехой совхоза (директор М. Цуроев) балхлоша. 1000 гектарел хIерана тIера цар чудерзад 32 центнер ялат, план 20 центнер йолаш. Планах 1100 тонн йолаш. Даьхенна 1200 тонн гаргга ялат дIа а деннад. Из толам боаккхача дола дакъа юкъедийтар цу совхоза комбайнераша Аушев Мухарбика, Альханов Ахьмада, Цуроев Садаллаха, кхыбар. Дукхал цхьан цкъа денача хIара денах, хIара

ца бункер чура дIаделар 4250 центнер совгIа ялат.

Ка бола ялатах чуйнца бахьнаб «Кавказ» яхача комсий совхоза комбайнераш. Цар а планая дукхагIа ялат дIалу пачхьалкхенна. Шоай дехкарех дика совгIбу «Ингушский» совхоза механизатораш а. Цар укх шера чуэца дезаш 2800 гектар совгIа ца боаз ялаташ дар. ХIанз 2000 гектара тIера ялат хьаькам эрдан бахьнаб уж. Хьувкъам дика ба цу боахаме. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIера укхаза доахкх 26—27 центнер ялат, хIаьта [illegible]

хьалха латташ хьабоагIа «Ингушский» совхозера цIи кхоз комбайнераш Гетагажев Хьажбикар, Умаров Нурадин, Мержоев Юшаl, Аларов Рузван, «Кавказ» совхозера новкъостий Козловскийи Скрипкоя, «Алханчуртский» совхозера Кононенкох Цечоеви, мишта изы дукхаьбареш. ТолашагIа йола балза опыт юкъе а ихувлеш къахьегар бахьан долаш, йоачах латташо а, тха механизаторий вIаштIехьадеьннад 15.108 гектарах 12400 гектара тIера ялат хьекха касарах Iодилла а, цох 11000 гектара тIера дар арда а.

Ка болча ялатий хьувкъам сихагIа а цIенагIа а чубар дузьа района партийни, советски, юртбоазама организацеш чIоагIа оарцагIъялари хIара механизаторо, шоферо, специалисто, боахама кулгалхочо шоай болх дика вIаштIехьбехкхари бахьан долаш тха низ кхаьчаб пачхьалкхенга ялат доккхара план могIол, социалистически дехкареш а кхоачашделга Iалашде. Шера планех пачхьалкхенга оаха доахе делар 8450 тонн (хьалхIиш йоаццаш) ялат. Из план кхоачашъю оаха укх деношка. ХIаьта хьажкIаш а лаьрхIача шера планах пачхьалкхенна оаха дIадела деза деррига ялат 9800 тонн да. Дукхьал гуразьа дийна ялаташ дIадаларах из план кхоачаш а яь, пленал совгIа Даьхен амбарашка кхы а 2000 тонн мукхи кIан чутесса лаьрхIад оаха. Цу тайппара, тха районе вIаштIехьадоал пачхьалкхенга ялат доккхара план ханал дикка хьалха кхоачашъе. ХIаьта хьувкъаш латта «кура» хьалкхIаш планал совгIа дIалургья оаха.

Иштта къахьегама совгIат кийчду тха районе ялаташ лелдераша вай Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцеа 60 шу дузача юбилейне.

С. ЦЕЧОЕВ,

Малгобекски районни юртбоахама управлене начальник.

СУРТА ТIА: чуэцача ялата динаге хьожаш ба (аттехьара аьрдехьа) «Ингушский» совхоза комбайнер Р. Аларов, мехотряда начальник М. Коттоев, штурвальни Р. Аларов.

И. ПЛИЕВА сурт.

МИШТА ЛЕЛ ДОАКЪАРАШ КИЙЧДЕЛГА

Доакъараш кийчдара кхайкадаьча месячника заданеш дика кхоачашъеш ба Сунженски района къахьегамхой. Дукхал шин кIирагIа еррисех 67 процент йол аргIаш даь вIаштIехкатехай уккьал. Из вай республике эггара лаккхагIа хьакхам ба. ШоллагIча метте ба гудермесхой. Заданех белгальяьча хьалх 58 процент яр аргIаш даь латт.

Доакъараш дукхагIа кийчде бахьнаб Наурски Грозненски районий боахамашка. Геттара дика болх бaьб Шелковски кормоцехий коллективаша: бетта заданех 3000 тонн йолаш, дукхьал шин кIирагIа 2309 тонн баьций хьоар кийчдаь, е план кхоачашъяьй 83 процент.

Гудермесхел дикка тIехьабус цаьца яь лелаю мар доалахой — шаьлахой. Шин кIирагIа йоагIача дакъагIа дакъя мара йол аргIаш даь вIаштIехкатехаш Шалински района боахамашка. Баьций хьоар кийчдара бетта задани 500 тонн йолаш, хIанз а 74 тонн мара из тайпа доакъар Iалашдаьтац шаьлахоша. Уж иштта тIехьабус хьажлIех силос йоллара гIулакха а.

ХIаьта хьалхалаттарий опыт хьалоаце тахан бaча белаш шаьлахой. Хьаьца дукха пайдане дар долаш ба гудермесхоша. Хьалаш цхьатарра долдаше а доакъараш кийчделга дикагIа лел цига.

ТIехьабусарех ба нальчикхой а. Бетта белгальяьча заданех 3000 тонн йолаш, цар хIанз а 698 тонн мара йол кийчъяьта.

КIелгга терко ю Назрановски района боахамашка баьций хьоар кийчдара а. Шин кIирагIа из кийчляьа алхха 10 тонн, заданех 500 тонн йолаш.

2 процентаца ца кхоачаш мара йол Iалашьяра бетта далаи кхоачашъяьи Советски района боахамашка. Эсвла лел укхаза витаминни хьоар кийчдара балхаш а.

Кхача районий дукхача боахамашка а кхоачашъяьи витаминни доакъар кийчдара заданеш. ХIаьта баьций хьоар кхоачам хилал Iалашде торонаш я массанахьа а. Цу гIулакха тIехьадисара керттера бахьан — техниках бизза пайда ца эцилга.

ВОРХI БЕТТА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

КПСС ЦК майски Пленума решенешеи СССР кердача Конституце проектои политически къахьегамеи хьинар ай а даь, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача денна сийленца накъаяхара шерра социалистически яхь йоаржаьча республикерча промышленни предприятей коллективаша ханал хьалха кхоачашъяьй продукци маьхала яккхарен дукхагIйола керттера изделеш арахецарен ворхI бетта план.

Социалистически яхье хьалхалатт Ленина орден лелача «Грознефть» производственни объединене мехкаьттахой. Цар планах совгIа мехкаьттеи гази иккхара шера тIаийца хинна социалистически декхараш тIецкхоачашдаьд.

Дика къахьегама толамаш даьхаи пачхьалкхен планаши тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеча «Оргтехника» яхача Грозненски «Электроприбор» завода, «Пищемаш» завода, Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода, медицински инструментий завода, «Промавтоматика» Iилман-производственни объединене опытни завода, «Чеченингушводстрой» тIешлошъеча управлене Аргунски дышабетона изделей завода, шурий промышленноста объединене, Грозненски маьлха комбината, макаронни фабрика, халкъа эша товараш арахецача кхы дукхача предприятей коллективаша.

Дукхача предприятей коллективаша тIехкхоачашъяьй юкъарча производствен эффективность, кийчъеча продукце дикал къахьегама оасарле лаккхъяра задани.

Заводийи фабрикайи коллективашта юкъе тIа-тIа шерагIа яржаш латт «ТIехьабусараш боацаш бе болх», «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача производственни объединене хевизетIа йола социалистически яхь.

Республика промышленни предприятей коллективаша еррига шоай торонаш низаши оарцагIдаьхад иттлагIча пятилетка шоллагIча шера программа ханал хьалха кхоачаш е еш. Сийлахь-боккхача Октябра юбилейна сийленца накъаяхара.

РЕСПУБЛИКА ЖУРНАЛИСТСКИ ОРГАНИЗАЦЕ ПЛЕНУМ

Грозне, радио ЦIагIа, шай болх дIабахьар СССР кердача Конституце проект беррига наха юкъарца дувзаденнача массови информаце средствай декхарех доза доаш дузача пленумо.

Доклад яьча Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене председателa Д. К. Безугле а пленешка къамаьлаш даьчар а белгалдаьккхар кешхоазоши, радио, телевидене болхлоша дог раьза хиина КПСС ЦК майски Пленума решени, цу Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад, СССР кердача Конституце проект тIаэзарах.

Информаце еррагIча средствашка цахаллаш наха дIайовзийт кердача Конституце проектах лаьца партийни комитетий пленумаша, къахьегамхой депутатий Советий сессеша, общественни организацей собранеша, болхлой коллективаша, къахьегамхой письмоша тела предложенеш, хьахьоих вай Даьхен толамаш, КПСС кулгалдара доабзIам.

Цуйца цхьана теркам баьб проект юкъача хана советски наьха вахар масс а оагIорахьара хьаьдоккхара, коаттохача материалий чулоацам кIоаргагIа хиландара, политически уж ирагIа хилийтара.

Пленумо дакъалоацаш вар шига къамаьл даь КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганди агитаци отдела заведующи А. И. Тацитов. Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза Пленумо йиза къоабалйир СССР кердача Конституце проект, КПСС ЦК майски Пленуме Л. И. Брежнева яь доклад.

Пленумо тIайийцача социм тIа белгалдаьккхар республика журналистий керттера декхар дIахо а Керттера Закон наха дикагIа довзийтар, цуна пропаганда яр долга. Из болх бувза беза Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна яьржа яхь дикагIа юкъарца, иттлагIча пятилетка план кхоачашъяра нах оарцагIа баьхарца, «ХIара балха денна — дикала Знак», «ТIехьабусараш боацаш бе болх», «Шин шера задани — 7 ноябре яхача патриотически болламашта пропаганда яре.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ЯЛАТ ЧУЭЦАЧА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

1977 шера 25 июлага кхоачаш ялаташ чуэцачеи парна заготовка ечеи яьржача социалистически яхье даьхача толамех Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои облсовпрофои республикански газетий Сийлен улга тIа яьхай:

РАЙОНАШ:

УРУС-МАРТАНОВСКИ,

дIадахача кIирагIа 2483 гектара тIера ка бола культураш чуэцарах. Деррига чуэца дезачох 28,6 процент чуйицад ялат. Района кхоачашъяьй пачхьалкхенга ка бола ялат доккхара план. Ялат дIало доккхаш да.

МАЛГОБЕКСКИ,

дIадахача кIирагIа 3945 гектара тIера ялат чуэцарах, деррига чуэца дезачох 26,1 процент. ХIара комбайно хьекха а аьрда а ялат 46 гектар да.

БОАХАМАШ:

Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIа совхоз,

470 гектара тIера ялат чуэцарах, 1598 гектара тIера дарах. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIера довл 34 центнер ялат. ПланагIа 300 тонн дала дезача цо пачхьалкхенна денна ялат 700 тонн да. План кхоачашъяьй 233 процент.

Назрановски совхоз-техникум,

544 гектара тIера ялат а хьекха 1405 тонн из ардарах. Юкъера лаьрхIача хьувкъам — 21,8 центнер хIара гектара тIера. ПланагIа 750 тонн ялат пачхьалкхенга докха дезача, деккар — 783 тонн.

Наурски района «Красное знамя» яха колхоз, 1670 гектара тIера ялат чуйица яларах. Цо аьрдад 3428 тонн ялат, юкъера лаьрхIача хIара гектара тIера чуйица хьувкъам 22 центнер ба. Кхоачашъяьй пачхьалкхенга ялат доккхара план.

МЕХАНИЗИРОВАННИ ОТРЯДАШ:

Малгобекски района М. Горьке цIерагIча совхоза механизированни отряд (отряда начальник Л. Мартазанов), балха итт дийнахьа толамца 1000 гектара тIера ялат чуйица даккхарах. ХIара комбайно чуйицад 167 гектар ялат.

Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизированни отряд, (отряда начальник Н. Якушко), 1173 гектара тIера ялат чуэцарахи 2860 тонн из ардарахи;

Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза механизированни отряд (отряда начальник Б. Брунев), 1615 гектара тIера ялат чуэцарахи 4395 тонн из ардарахи. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIера боала хьувкъам — 27,2 центнер.

Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза механизированни отряд (отряда начальник М. Юшаев), 449 гектара тIера ялат чуэцарах, 1254,3 тонн из ардарах.

КОМБАЙНЕРАШ:

Абдурахманов Н. А. — Надтеречни района «Гвардейский» совхоз;

Асаев М. А. — Шалински района «Шалинский» совхоз;

Дадаев Х. Д. — Урус-Мартановски района «Труд» яха совхоз;

Исаев А. И. — Наурски района «Терский» совхоз;

Козловский Ф. И. — Малгобекски района «Кавказ» яха совхоз;

Магомадов Н. М. — Шалински района «Шалинский» совхоз;

Новоселов Н. С. — Наурски района «Россия» яха колхоз;

Нуриев Л. С. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз;

Оверченко В. А. — Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа колхоз;

Скрипка А. И. — Малгобекски района «Кавказ» яха совхоз;

Такаев Ш. Т. — Урус-Мартановски района «Горец» совхоз;

Хамхоев Г. Х. — Назрановски совхоз-техникум.

Чериков В. Н. — Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа колхоз;

Дадаев А. — Грозненски района «№ 1 йола шурий» совхоз.

ДОАКЪАР IАЛАШДЕЧА ХЬАЛХА ЛАТТ

Сихдаь доакъар Iалашдара дIадоладаьча месячника хьалхарча шин кIирагIа даьча балхий итогаш яьй.

Республика колхозашкеи совхозашкеи месячника шоллагIча кIирагIа доакъар кийчдара балхаш дикка дегIадаьхкар. Цу кIирагIа цул хьалха дIадахача кIирагIа кийчъяьчул 26 процент дукхагIа кийчъяьй йол, сенаж, — 4 процент, ча — 63 процент.

Республика еррагача районашка хIана дац аьнна силос йолла йоланьй. ДIадахача кIирагIа 70 эзар тонн силос еллай — месячника задане 32 процент.

Сихдаь доакъар Iалашдара месячника дIадахача шин кIирагIа даьча балхий итогех оттаьча заданегIа диллача эггара а дукхагIа доакъар кийчдаь а тIех толамаш даь а районаши боахамаши республикански газеташа оттадаьча Сийлен улга тIа яьхай:

РАЙОНАШ:

ГУДЕРМЕССКИ,
СУНЖЕНСКИ.

Дика болх баьрт лаьрхIай **Грозненскии Наурскии районаш.**

БОАХАМАШ:

Грозненски района **«№ 1 шурий»** совхоз;

Наурски района **Ленина цIерагIа** колхоз;

Сунженски района **XX партсъезда цIерагIа** колхоз;

Урус-Мартановски района **«Гехинский»** совхоз;

Шелковской района **«Красный пахарь»** яха колхоз;

Шалински района **«Автуринский»** яха совхоз;

Гудермесски района **«Терек»** яха совхоз;

ПРОМЫШЛЕННИ ПРЕДПРИЯТЕШ:

«Сунжанефть» НГДУ,
Ермоловски леспромхоз.

Ювцаш я СССР Конституце проект

ВАЙ ВАХАРА КЕРТТЕРА ЗАКОН

ЛОАРХIАМ БУ КХЕТАМА БАЛХА

Укх шера май бетта тха районе вIашагIъеллар Конституце проекта хьакъехьа бахача наха хеттар, цар предложенеш гульергйола комисси. СССР кердача Конституце проект кепатеха арайоаллаиехьа комиссе членаша къахьегамхой коллективашка чакхъяьхар митингаш, собранеш. Къаьстта дика чакхъяьлар уж «Электроинструмент» заводе, № 432 йолча ПМК, трикотажни фабрике, «40 лет Октября», «Экажевский» совхозашка, совхоз-техникуме.

Конституце проектах КПСС ЦК майски Пленуме Л. И. Брежнева яьча докладах лаьна дийцар оаха КПСС райкома пленуме, цу хьакъехьа собранеш хилар юкъьенцарча 48 партийни организацешка. Иштта, хилар ВЛКСМ Назрановски райкома пленум а. Цу пленуме чIоагIйир бахача наха юкъе болх бергбола комсомола райкома комисси. Июнец иккъ бетта хьалхарча денойкен цу комиссе района бахача наькъа цIеношка хьехархойн интеллигенцен низица дIайиххьай 200 гаргга лекторий, 500 беседа яьй, йийшай 140 лекцеи доклади. Царга ладийгIар 14 эзар саго.

Город Назране чакхъяьнай Конституце проекта хетаяь керда хержача районни Совета депутатий, городской Совета, хIаьта хIара юрта къахьегамхой депутатий Совета сесси. ХIана еш а болхлой собранеш, граждании сходаш.

Районе дика чекхдоалаш це СССР кердача Конституце проекта КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме Л. И. Брежнева яь доклади Iомадр. Дика лел из гIулакх 3600 болхло чу а оаш вIашагIъеххача 50 группашка. Къаьстта белгалъеха лов сона «Экажевский» совхоза вхьоллагIча отделенера совхоза керттера агроном Щ. Парчоев керте даттен шоллагIча отделенера Б. Арчаков кулгалдуи группаш.

Али хIама доацаш дика чакхъяьхар группай занятеш совхоз-техникума директора М. М. Цокиевен партбюро секретара Б. Умаровен кулгалдаьча а Яндаречa отделене директора заместитель Б. Бекботови шурий товарни ферма зоотехник М. Консыгиш керте лаьттача а группаша.

КПСС райкома бюрос чIоагIъьча графикал района промышленни предприятешка, совхозашка, бахача наха хьалхашка къамельлеш дир КПСС райкома секретараша, отделий заведующеша, лектораша докладчикаша, райисполкома болхлоша. Шоззе района группашта новкъостале баьккха деннаб КПСС обкома пропагандисташ. Цар хьалха даьхар СССР кердача Конституце проекта КПСС ЦК майски Пленуме Л. И. Брежнева яь доклади Iомаелга мишта чакхдаькха деза.

Уж документаш къахьегамхоша дика кхетадеьлга гучадаьлар «40 лет Октября» яхача совхозерча нахага цар цу къакъехьа хаттараш я деш даьча тохкамаша. ТIой-Юрта бахача нахах 92 процент наха кийса жоп делар документий хьакъехьа долча хаттарашта. Из цар вIашагIъехьаьлар группашка денарах, митингашка, собранешка дувцаш кхетадарах, агитатораша, пропагандисташа дувцачуга ладувгIарах.

ХIана районе дика болх беш 4 агитпункт мара яц. Царех а ОльгагIара, СурхотIара, Доалаькъ-Юртара, Назрановски культура цIагIара агитпункташ. Цхьан юкъа, школашкара ремонт чакхъяллалца дIаьхйкхъ цар чу хиинараш. Керда агитпункташ хьаелла хIанзарчоа торо яц. Дале а оаха тесса биниц бахача наха юкъе беш бола кхетама болх. Боккха пайда ба гойтара агитатах. «Знание» яхача общества лектораша иккъ бетта къахьегамхошта хьалхашка 300 лекци йийшай, беседаш яьй, хIана из болх дIахьош а районера 180 политинформатор, 575 агитатор, хIаьта Конституце проекта хьакъехьа хьалтеха да, дешархой ниаьна эздаь, лоза кийчаь 70 совгIа лозунг.

Совхозий партийни организацента тIадилла перте райкомо шоай юрта бахача наха юкъе СССР кердача Конституце хьакъехьа дувцар. Цу гIулакха геттара дика оаргIаьълийна нов. Б. Умаров парткома секретарь вола совхоз-техникуме, нов. Д. Путиев парткома секретарь вола «Назрановский», нов. Х. Арчаков парткома секретарь вола «40 лет Октября» яхача совхозий парторганизацеш.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Назрановски райкома секретарь.

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача ростовчаний инициативагIа хьинар айденна къахьегаш ба Назрановски автотранспортни предприяте водителаш. Цудухьа дика къахьегама толамаш доахаш бе уж укх юбилейни шера. Халкъа бахкама новкъаш дIа-юха кхахьара йак бетта плав 107,2 процент кхоачаш а еш, планал совгIа дIа-хьа эихьад 18100 тонн мухьаш. Пассажираш дIа-хьа кхувлара пачхаьалкхен план а 118,2 процент кхоачашъьай предприяте коллективо. ПланагIа лаьрхIачул совгIа дIа-юха бигаб 360 эзар гаргга саг пассажираш. Задание совгIа чакхьалхенна баь пайда 38 эзар гаргга сом да.

Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика къахьегарша белгалбаьнна ба Машхоев Йоахьап, Томов Саварбек, Оздоев Жабраил, Бакаев Дауд, Могушков Башир, кхы дукхаха бараш а.

СУРТА ТIА: (аьттехьара вердехьа) предприяте партийни организаце секретарь Я. Гареева задани дуз а Iуйрийна болха арабоалача водителашта Б. Могушкова, Д. Бакаева, С. Томова, Я. Машхоева.

И. ПЛИЕВА сурти тексти.

Цхьан даггара

Дукха ха йоаццаш «Ачалучурский» яхача дукха лаьрхIа хьайбаш кхоабача совхозе партийни собрани хилар. Ачалкхошкара, Кердача Рейзантера дIаьха ди чакхдаллалца къахьегама вахте лаьтта беррига коммунисташ вIашагIкхийтар совхоза усадьбе сайрийна 8 сахьати 30 минути йоаллаш. Цига дийнар «СССР Керттерча Закона проекти партийни организаци дехкараш» яха дош.

Дувца оттадаьча дешах доклад йир совхоза парткома секретара Цечоев Мувсас. Ерригa шоай уйла тIаьхийта доклада лаьрхIа ладийгIар вIашагIкхийттачар.

Докладчино белгалдаьккхар: вай беррига мехкарча къахьегамхоша чIоагIа дегаш айденна хьоабальеш СССР Керттерча Закона проект тIаийна хилар, цар массане КПСС ЦК майски Пленума решенеши Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева яь доклади хьоабальеш а хьалдоацаш а хилар. Политически боккха лоархIам болча цу документана дегаш айдаьча совхоза къахьегамхоша хIара денна шера. гIа йоаржаш укх юбилейни шера задане хзаал хьалха кхоачашъяра йола социалистически ях.

Ах шера планах 440 тонн дулх дала дезача, йоахаво 1-гIа июль тIакхоачаш пачхьалкхенна дIаленнад 450 тонн дулх. Дика лел совхозе ялат чудерзадара а хьайбошта докъараш Iалашдара а балхаш.

Собране къамаьл дир Юкъерча Ачалкхерча юрта Совета председателя Халухаев Абуязита, Йоккхача Ачалкхерча юрта Совета председателя Чапанов Микаила, совхоча директора Льянов Ахьмада, шоллагIча отделене управляюще Цечоев Вахас, комплексни бригада бригадира Дарсигов Мувсас, совхоза инженера Кодзоев Закрею, тракториста Беков Iалихана, иштта кхычар а. Цар массане а дег тIара хьоабальеш тIаийнар СССР Керттерча Закона проекта КПСС ЦК майски Пленума решенеши.

Н. БАРАХОЕВ.

БЕХКТОКХАН АЙБАР

Малдонилд болча тха коллегаша — хьехархоша санна вай социалистически Даьхенах доккхал деш Iомайир тха школа педколлективо а СССР Конституце керда проекти майски Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева яь доклади.

Къаьстта дог гIоздаьина тIаийцар тха школа хьехархоша СССР Конституце проекта 45-гIа образованена бокъо луш йола статья. Оаха геттара чIоагIа хьаллоаш дешар вахарца, производствоца дувзаш хилар, профессиональни ориентаце система дегIайраз йола конституционни положени. Цигача тIатоха деза аьнна хет тхона: «Хьалхарча тIехьенна коммунистически, цу юкъе къахьегама а болаш кхетам балара общественни организацей лоархIам лакхбар. Общественна болча пайдана кагирхой къахьега кийчбар».

Нийса оал, хьехархочун цхьа класс хиина цa Iеш ши класс а вале. ШоллагIъяр из дай-ноаной класс а. Тахан а тIехь болаш ба шоай бокъонаш йовзара совгIа дехкараш дицдолийташ бола дай-ноаной. Цудухьа «Бераш хьалхедара дай-ноаной бехктокхам лакхбе» яха дешаш проекта юкъадяхьача нийса хет тхона.

Т. БИСУЛТАНОВА,
Карабулакски № 1 йолча юкъерча школа хьехархо.

КЕРДАЧА ДОАЗОНАШКА ХЬЕХ

Берригача советски наха сацна, Iалашмате чIоагIа дегаш гIоздаьина тIаийцар МагIалбикерча района болхлоша КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленума решенеш, цига Конституционни комиссе Председателя Л. И. Брежнева яь доклад, вай мехкарча берригача нахага юкъийтара кепатеха кердача Советски Конституце проект.

ХIанзарча Конституце бейракха кIал Коммунистически парте хьалхленца социализм а коммунизм а хьалхьен дийша наргоноцаш доккхий толамаш даьхад вай мехкарча къахьегамхоша, хьалхьий дегIаенача социализма общество, доккхий дика хувцамаш хиинад мехка бохкам дегIаболлабеча. хIанзагача а доккхийча а советски халкъий культура дегIайоалаеча. бахача наьха вахар тоадеча. Из деррига дIачIоагIдеши берригача советски наха кхы а ирадегIа вахар хьакхолдара тIаерзаяьи я кердача Конституце проект. ХIара къахьегама коллектива кердача доазонашка хьех цо.

Къахьегамхоша из лоархI социалистически Даьхе чIоагIъяра, сага вахар хоадара Коммунистически парте а вай пачхьалкхено а ца хаддаш йоакхо еш хилара дола кеоза теша сана. Цу йоакхочча жоп луш. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дуза цIей кердача къахьегама толамашца дездара социалистически яхье а бамиа хьинаре къахьегаш болча МагIалбикерча кооператораша дика толамаш доат иттлагIча пятилетка шоллагIIа шера.

Район болхлоша толамца кхоачашъьаьд ах шера дехкараш берригача технико-экономически хьокхамех. Ах шера планал совгIа юртерча къахьегамхошка дехкад 168 эзар сомий тайп-тайпара товараш. 107 процент кхоачашъьай продукташ а кхийола хIамаш а кийчъяра план.

Доккхий хувцамаш хиннад районерча кооператорий вахаре а. Белгала чIоагIъеннай район материально-технически база, лаккхъеннай хIамаш йохкера культура. Укх тIаьхьарча шерашка юрташка хьалхьай воркI хIанзара тика. Район керда база. Хьал а хища дIаэттаб юкъера а лакхера а кешар дийша бола торговле болхлой. Гуш да цох даьппа беркат. 1966-ча шера дез хьа дукха хIама цa эшаш кхоза совъяьккай район товрооборот.

Из деррига белгалдаьккхар дукха ха йоацаш МагIалбикерча район хиичача партийни собране «КПСС майски (1977 ш.) Пленума итогехи, Советски Конституце проектахи, цу Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, Конституционни комиссе Председателя нов. Л. И. Брежнева яьча докладага хьежжа районерча коммунисташта хьалхашка оттача дехкарехи» доклад яьча район партбюро члена, район правлене председателя У. И. Алероева. собране къамаьлаш даьча район партбюро секретара, заготконтора директора С. А. Мамилова, пенсионера И. Я. Эзгиноева, район председателя торговле даькъерча заместителя Ж. М. Янжиева, Полакоэрча тика заведующе Б. У. Парагультова, автотика продавецашофера В. Ж. Ахриева, автоколонна механика М.-С. У. Хамчиева.

— Сага бокъоний хьакъехьа капитализма идеологаша дувца фаьлгаш харцдолга къаьгга хьагойташ я Конституце проекта тIа белгалъяьха а социалистически вахаро Iалашъеш а йола советски сага бокъонаш, — аьлар С. А. Мамилова. — МалагIча капиталистически мехка я къахьегамхочун бокъонаш болаш деша а, памогаш хилча маз боллаш зарба зайта а? Цхьанна а капиталистически мехка яц. Хьалхара къахьегача сага шерра бокъонаш йолаш хIаьта наькъа хьацарах наха гIертачи цхьаккха бокъо йоацаши к вай Конституци. Цудухьа из нийса а хетара демократичнегIа а я.

Массанега уйла яйташ, хIанзарча Конституцех дахаш Советий мехка хиина доккхий дика хувцамаш къаьгта хьагойташ дар къахьегама а тIема а ветерана, 20-ча шеранкарча комсомольца, 30-ча шеранкарча коммуниста Эзгиноев Йотаса дийцар.

— Сона тахан санна дагайоагIа хIанзара Конституци тIаийца ха, — дувц цо. — Цу хана юрташка коллективизаци чакхъяьккхалле а эсала дар наьха бохкамаш, уж чубаьха цIенош, Типовой ольхьий тика яцар юрта. ЛертIа торговле болх хоаш нах баьцар. ДIахьажал хIанз! ГIалаш санна да вай юрташка бахача наьха цIенош. Вахаре, мел эшар да хIара цIагIа. Нагахьа дезал бац телевизор, радиоприемник, холодильник йоацаш. Школа, культура цIа, библиотека, тикаш, вахаре эша кхыйола гIишлош я хIара юрта. Цу тайпа нагахьа сагa вацар гIалгIашхех нохчашхех юкъера а лаккхера я дешар дийша. ХIана дешари йоазуви цa хоаш нагахьа мара саг вац вай къамах. БIаьш, эзараш хьехархой, лораш, инженераш, агрономаш ба вайнахьа. ХIара юрта я къамаш интеллигенци. Социалистически вахаро денне бераха да цa. Вай доазера тахане бахьан долаш халкъа толамагIа болеш къоргаша шоай вахар дIадеш. Ца цIаккха дицдала мегаргдац.

Вай социалистически Даймохк кхы а чIоагIбара, къахьегача сага вахар хоадара лаьрхIа я керда Конституци. Цудухьа дег тIара хьоабалъю из берригача советски наха.

Вай вахара керттерча закона тIа дIачIоагIду хIара хIамига саг юкъера дешар дийша хила везалга. Вайнах бахача юрташка дукха кагий нах, къаьстта мехкарий бус юкъера дешар ца дешаш. Из цa хилийтара бакъахьа хургдар аьнна хет сона цу даькъера кердача Конституце тIа даьй-ноаной, школа, предприятей а бохкамий а кулгалхой бехктокхам белгалбаьннача.

Кердача Конституце а дIачIоагIде лоркI маIача наьхен кхалнаьхен пьатарра бокъонаш хилар. Цхьабакъда уж бокъонаш толхаеш, дукха истий кхувлаш моттигаш шийсу ваьццакха юкъе тахан тIехье а. Ше саг йоалаьча сага советски законах бехк бу. Из нийса е за. Цхьабакъда шоллагIа сесаг хила маьое йода кхалсаг кIал сесаг а бераш а лоIга ловщие а. зезал бохабеш цар ираз доадеш йола. ХIаьта таханерча законах цуьна цхьаккха а бехк бац. Цудухьа цу тайпара советски гражданий бокъонаш толхаеш моттигаш цa хилийтара нийса хургдар. сона хетачох, кердача Конституце тIа белгалдаьккхача: «ДегIаенача социалистически обществе хан тIехьедиса гIулакхаш лелаераш (маIа нах а кхалнах а кхьатаора), уж законага хьежжа бехктокхаме а бе».

Советий мехка чIоагIа йоаккхо берера наьнех. Из вайна массанена а гуш да. Городашка а юрташка а дукха дезалаш ба 7—8—10, кхы совгIа а бераш долаш. Эггара хьалхара кхетам берашта дуф нана я. ХIанзара дийша лакха кхетам бола нана хIаьта а. Цудухьа воркI, итт, кхы дукхагIа а бераш кхедеш йола нана общественна пайданерча балха лоархIаш, цунна алапа хоадалеш статья хилча бакъахьа хургдар аьнна хет сона кердача Керттерча Закона тIа.

Кердача Конституце проект, КПСС ЦК майски Пленума решенеш дег тIара хьоабальеш чакхъяьлар партийни собрани. Кооператораша лаьрхIад кердача къахьегама толамашца Октябра 60 шу дуза цIей белгалдаккха. Ше къаьсттача сонам тIа белгалъяьхай хIара юрта кооператорашта юкъе Конституце проект IомаергIола группаш.

А. БАСИЕВ.

ЛЕРХIАЧУНГАХЬА БАЬККХА ГIА

Октябра 60 шу дизара сийна Шалински районы доаркашта юкъе яржача социалистически яхье а этте, хьинаре къахьегаш а Ленина цIерагIча колхоза шурий-товарни ферме болх беш йола Ибрагимова Хьава.

КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленума решенешех хIанз вай мехка шерра Iомаеча СССР кердача Конституце проектох дог гIоздаьккха къахьегача наха доахача толамашта юкъе шиф дакъа дуллаш я из.

Укх шера хьалхарча ях бетта колхоза хьайбаш лелдераш декхарийла бар пачхьалкхенга 2600 центнер шурев 250 центнер дулхк дохка, хIаьта еккар 3283 центнер шура, 362 центнер дулх.

ХIанзчул баралтта шу хьалха Хьавайна вIалла дага а дацар ше доярка хургья аьнна, районе шIи хела доярка хургья яхар хIаьта а. 1959 шера шиф нанега цо аьлар:

— Мlиа, вай колхоза ферме доаркала балхи яхача фу дартеш со? Шиф йоIах дор хилийта деса хинакр дана. Реза еце а дукъала аланкар Хьавайна.

— Хьайна ховрда хьона, хьо ма-ийи болх бе безар, аьлар цо.

ШоллагIча дийнахьа ферме балха еха йоI безаме тIаийцар коллективо. Иштта укхаза керда новкъостий корабаро тешийр из балхах доаркхIвере хиларах.

21 итт тIачIоагIбир цунна. Цу тайпара йоккха группа леле атта дацар. ХIаьта цун юле бар боккхагIа бола довр наш. Царех хIараяр шиф балха опыт хьехаш яр керда еначоа. Цар йоIа дуццар доахкина гIулакх мишта де деза, уж мишта детта деза.

Ха дIа ме йода балхага яьлар Хьава, цуч шиф опыт а говзал а лаккхьелар. Тайшар болх дика хиларах, цун шIи яха йоалелар дикагIа болча доаркай цIерашта юкъе.

Массехк шу даьлча Ибрагимова Хьава социалистически яхье котьяьлар районе а. шIи хезача Къахьегама Цlеча Байракха ордена кавалер йолча доаркал Айдамирова Миниеl.

Къаьстта боккхача лоархIаме хилар Хьавайна иттлагIча пятилетка шоллагIа дола со юбилейни шу. ПлангIа хIара Iаттагара 2400 килограмм шура яккха езача цо дош делар 2500 килограммага из дIаккхоачe. Денна дош кхоачашдеш а доярка. Шиф группeрча доярках ах шера цо яьккхай 3295 центнер, из да хIара Iаттагарa юкъера лаьрхIача 1283 килограмм шура яьккхалта.

ШоллагIча ах шере хьокхимаш кхы лох на деш хьайнагIа доярка. Дийнахь Iаттагаре цо йоаккха шура 9—10 килограммага дIахоач.

Октябра 60 шу дизара совгIат а кийчдеш цо дахьхIад шура яккхара шера йола задани 7 ноябрь тIаккхоачаш кхоачашъе.

З. ХИЗРИЕВ,
тха штате воаца корреспондент.

ХУВЦАМАША ДОГ ГIОЗДОАХ

Дукха хIемаш дагадуз СССР Конституце проект ешаш, дагаух кховзтиъа шера советски хелкъо тьабена сийлахь-боккха никъ, шиф овлан тIара хувцедана советски сага вахар, цун кхетам. Кховзткъа шу историце лаьрхIача йоккха юкъ яц, бакъда вай мехка хиина хувцамаш лаьрхIача, дегIаена экономика, культура лаьрхIача бIаьшераш чулоацаргдар цу зано.

Хоаш ма-хиллара, цхьашиа цIей куп хIаре сага вахарца. Бакъда ерригача Советски Союзе мел дахача къамий юкъаре цIей хиина дIаьттар Октябре толам. Шолла, кхолха цIей хилар цунах пачхьалъе Росси йистоцка дахача, цхьаккха бокъо а аттув а боцаш хиинача кегийча къамашта. Октябро йиза бокъо йола социалистически общество чIенаш даь дIаоттадир уж къамаш, кердаче, кортамукъача вахара ткъамаш делар церие. Из бакъ а ду чIоагI а ду кердача Конституце проекто. ШIадахача шерашка тIеийца хиинача Конституцеша а санне кердача Конституце чIоагIду хIара советски гражданин, моллагIча къамех из хиларах, болх бе, деша, салаIа бокъо йолаш хилар. Октябра толамо советски сага еннача бокъонех керттера бокъонаш уж хилар вай мехка кхетадаь цa Iеш, цун доазонел дукхха арахьа кхетадаш да Советски Iаьдала хьалхарча деношка денз.

Сийлахь-боккха никъ хьабенаб вай социалистически общество кердача Конституце проектага кхоачаш. Гуш да, цу Конституце проекта тIа хIара сага бокъонеши дехкараши белгалдаьха цa Iеш, советски общества даьза толамаши обществo дIахо а дегIаера макъаши белгалдаьха хилар. КПСС Центральни Комитета майски (1977 ш.) Пленуме новкъаста Л. И. Брежнева ма-алхара, кердача Конституце проекто хьалха тIеийца хиинача Советски Конституцега къахьегама сага аиие хиина бокъонаш бакъаъ цa Iеш, уж кхы дIахо а шерзю. Из да перте, цун Центральни Комитето хаддензе сага йоккхо еш хилар, цун материальни хьал-ди тоадаре, культуре айаре цхьаьнсе кхедеш цa хилар.

1918-чу шере тIеийце хиинача РСФСР Конституце чIоагIдир Октябрьски революци котталъина хилар, историце эггара хьалха пачхьалкхенна доал деш бераш бохкхойи къахьегаш ахархойн хилар. Социалистически общество хьеинна цу хьалхарча зама кертере лархIа дезаш да Коммунистически парти Советски пачхьалкхен хьалхарче денойка деиз сег воцавелган воецавера классеш дIахха йолалар.

Хоаш да, вай мехка социалистически общество дениргa денга дегIайоагIаш хьеенила. Цунга хьежжа хувцалуш хьаденад вай Керттера Закон — Советски Конституци а. Шоай лоIамах советски республикаш вIашегIхетарах хьа а хиина дIаьттар сийлахь-йоккха пачхьалкха — Советски Социалистически Республикий Союз. Цу Союзе цхьаьа барт бола дезал а хиина вIашегIхийттача дукхача къамий социальни хьешташ а хьалхашка латта дехьарчи а цIеIаш дар. Из чIоагIдир 1924-чу шере вай мехка тIеийца хиинча Советски Конституце.

Социалистически общество чIоагIъенге хIаре советски сага керттера дехкар хиина дIаоттаре тарра Коммунистически перте массеза йоаххо йора советски демократи шеръере гIулакха. Цудухьа 1936-чу шере вай мехка тIеийцача Конституце чIоагIдир хIаре советски сег Советашка ше харжа кие а хоржамаш да а бокъо йолаш хилар, ная боецабеш йола классеш хоадам боллаш дIа а яхе вай мехка социалистически общество хьахиина хилар.

Керда Конституци тIазциро кхы а лактехьарче лагIа тIа боаккхаргба вай общества беррига политически ловттам. «...Проекто чулоацаш долча кердачун лостам, — белгалдаьккхар новкъоста Л. И. Брежнево КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме ше яьча доклада тIа, — социалистически демократи шеръелга а кIоаргIелга а дe». Из бакъхилар къахьега хьехьокхаш я кердача Конституце проект. Хоаш ма-хилларе, къахьегама адамаша шоаш хьаржа пачхьалкхен Iаьдала органаш, цар викалаш хилара тарра Советашка хержача депутаташа дIаккхьа Iаьдала законаш уттаделга а хзойчашделга а.

Советски Iеьдала шерашка хьалхе тIехьадиса цхьаккха бокъо йоцаш хиинча къамий вахарце хиина хувцамаш лаьрхIа цa валлал доккхий да. Къаьстта вайна белгал да Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой вахарце хиина хувцамаш. ДегIаеие промышленность, массе вегIоръеха тоабаь механизироваьи юрта бохам, лакхара Iилма, культура йола республика хиина дIаттай Нохч-ГIалгIайче вай хана. ЦIаккха цa хиинча тайпара тоаденнад сага материальни хьал-ди. Республика хьаьинай керда городаш, юрташ. Къахьегамех цIей хиина болх беш бe республикера итташ, бIаьш эзараш дукхача къамех боле къахьегамхой. Советски Iеьдала шерацка хьа а хинна чIоагI а деннад къамашта юкъера ленински интернациональни доттагIал. Кердача Конституце проекта тIа хоадам беллеш белгалдоаккхаш да, къамашта юкъера доттагIал кхы дIахо а чIоагIдаьга хIаре граждании дехкар хилар. Проекта 64 статьяс йоах: «СССР хIаре гражданина дехкар кхача къамех болча накъа сий дера». Къамашта юкъера доттагIал — бохам боецаш доккха адамий ираз да.

Пзага Мутаевне Хьаж-Бийкара дешнашца аьйче кердача Конституце проектах ала мегаргда:

Укхаза хIара дош да, —
Керде шехьераш.
Толамех бек укхаз
ХIара мугI.
Коммунизман новкъе
Адам кхуьлаш,
Массез сенне
Парти дIахо уз.

Деррига советски адамашта юкъаре яьккха я тахан вай кертерча Закона — кердеча Конституце проект.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ,
писатель.

Са хенарча наьха тIехьенийн вахаре дIина деррига хаттаъ юкъа проект йола керда Советски Конституци аргIагIа диллача йиьлагIа я. Моа дегIабара исторически диъ лагIа — са биографе этапаш.

Эггара хьалхаре вай Конституци тIаийцар 1918 шера. Са вахаре доккха хувцамаш хиларца бувзам болаш я из кхи. Из ха тIаккхачале со деша вагIар гимназе, бакъда, болабеннача граждански тIемо зенатгутта тIера ваьккхар со. 1918 шере сай кхойтта шу мара деце а балха ваха вийзар са.

Со вар продболхло. Доназ тIа 1922 шерага кхаччалца террор лелаьча бандашта тIакхуеш лийлар со, хIаьта бандаш тхона тIакхувра. Деррига хила дезача тайпара дар. Тайп-тайпарче доаташте юкъе нийсвала вийзар са. Цу хана дукха уйла еза цар дуккха цу гIулакха, иштта дала а кхетадеш де геттара хьона бовча вай мехка баха керттера бокъо хиккха тхо гIийротагIа.

ДИЪЛАГIА ЛАГIА

Михаил ШОЛОХОВ,
Пачхьалкхен а Ленински а премей паурет, Нобелевски премии паурет.
Социалистически Къахьегама Турпал, КПСС ЦК член, СССР Лакхьарча Совета депутат.

●

Са биографе дола гучахьаре бакъдар де къахьега бокъо хилара гаранти. Сона дика дагадоагIа ткъоалагIча шерашка Москверча Малая Бронная яхача моттиге бе болк боцача наьца къахьегама бирже са очердах лаьтта. Болк лаза аьттув боалар са: со хьежавора грузчикал, аьржача балха тIа, каменщикал, кхьметтале домоуправлене делопроизводитель яха бола телар... Шереш дIаухар. ТкъоалагIа шераш чакхдоаллеш чIоагIа хоза хетеш дешар аз газеташ тIара. Бе болх боаца нах це хиларах, къахьегама биржаш кхы хьаллаггIйоацаш дIаяьхъовларах.

Цхьа сона хара дера американски публициста Уилтон Роберта яздаь «Агония России» яха книжка. Дагадоагlа сона, из арадаьннадар 1919 шера.

Автора дукхьала тIаеттар: экономически гIуланхех лаьца дувцаш, цо яздора советски режима вахар дIахо даха йиш йолаш дац, хIаьта политически гIуланкъа диллача — из легар ба. Уж дешаш юха дегадаьккар соне СССР кердача Конституце проект ешача зама. Американски шейла хийттар харцдир историе. Къиметтале йоазонхочун сихача уйлаше а цIаьхха хьа цa воаца карадайннарш де кердача Конституце проекта тIа чIоагIдераш. ХIаьта гIулакх цунца чакхдаьина Iеш мичaд. Перспективаца де гIулакх. Конституце тIа из дIевздаьд лостам болаш вахаро дIадехачa бесан — классаш йоаца коммунистически общество хьалъяр.

Вай йиъ Конституце цхьан овлан тIара йоагIаш я — наьха тешамген машарген кхача гIертара овлан тIара. Цу гIулакха дIадала дийзар геттара дукхача кавоспи, шоммой, иштта тIема шерашка цIеца никъ Iабийке социализмага болача наьъха кховатиъа шу. Цу юкъе я Октябрьски революце практически опыт, гуманизма пафос, фен.

Конституце проекта кердадар — из эггара къалха фашисташца геттара хала летта мукъаьнкха социалистически демократи шеръяри кIоаргъяри.

Са хенарча наьха тIехьенийн вахаре кхела тIом юкъе белар шиф беррига баьаца. Фронтерча гIулакхаша, тоталь тIема гIулакхаша шийна тIехьа йитар дIайоаргйоаца лар. Со вхсир кховатиъан итт шу доал нана цо дIаьхъиса, из йийра цхьанна стратегически лоархIам болацача тха стацце бомбаш чукхуьсача хана. Са цIа, библиотека йоагайир минаща. Соаз бьлар са дукха доттагIий. Из саге шиф бала, гIайгIа хиина Iац — цу балех зенех, зуламех хьахуя тIемаше наха Iаза тIеоттадарца вIашегIтоха дерригача халкъа хиина зе-зулам.

Укхаза юха а кердадаккха безам боагIа са Конституце проект сона сайна йоагIаш хилар. Цхьан дешаца аьча, дунен мехкаше леладеча гIулакхашта юкъера тIом дIабаккхара, хаиньий кхарамазие чIоагIъера, тайп-тайпара социальни строй йолча пачхьалкхенашта юкъера цхьана къахьегар дегIаахара тIаерзаяь ленински политика принципаш конституционно чIоагIъяр, из юкъарчал доцаш сона доагIаш да, сег а литератор а со хиларах тарра. Бакъдар аьча тайп-тайпарче мехкий йоазонхой уйлаш шошоай хургьа, дале а тхо вIашкхуваш цхьа хIама да: адамленна, дунен машара пайдене дила гIертига.

Теркам бел оаш: Конституце проекта тIа пачхаьалкхено наьха еча йоаккхон хьалхарча моттигех цаI дIаенний социальни дегIадаххарах культуранем. Цудухьа йоазонхочун лоархIам, къахьегама бехктохкам тIа-тIа дегIбух.

Советски мехка тахана ди — кразе ди. Цхьабакъда, «кразе вахар» яхар вай кхетадеш «етта вахар» яхар санна. Дукха да кхы а де дезараш. Дукха халонаш я тIехьашкахьа оазаш. Бокьонцахьа из санне хIама кхолира вахар хьодарах доккха дакъа а лоацаш къовсем лоаттабеш, бала йоац, леш хьабахкаб са книжкаш тIара гурпалеш. Чоалхане а цар ктелаш. Бакъда, сона во хет, бакъдолчоа зе а доаш, хаза дувца гIерта йоазонхо.

[АПН].

ЮБИЛЕЙНИ ЯХЬ ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ

ОБЛАСОВПРОФА III ПЛЕНУМЕРА

Укх деношка В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецe обласовпрофа III пленум хилар. Цига дийцар «Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара даха мадоаттIара пачхьалахара тIайийца социалистически декхараш кхочушдарах» долу доп. Цу хьакъехь доклад ьича обласовпрофа секретара М. Э. Баймурадова белгалдаьккхар вай мехка хIана СССР кердача Конституце проект кхиарo Октябра 60 шу дизара сийна тIайийца социалистически декхарашйн КПСС XXV съезда решенеш кхочашъяра лоаттабу къовсам кхы а лакхагIча боарам тIа боаккхаш ййбаь хилар.

Промышленноста къахьегамхоша ах шера план хиэал хьалха кхочашъяьй, лийрхIачул тIех 11,5 миллион сома маьха продукци а луш.

Хьалха леттачарна юкъе я республике юбилейни яхь дIайолаьь йола «Грознефть» объединени, «Красный молот» завода, хIьата иштта Грозненски химзавод, Н. Анисимова цIерагIа медицински чакхдоаха, Гудермесски медицински оборудоване заводаш, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-7, СМУ-1, «Консерваплодоовощ» объединени.

Республике шерра хьалхьаяьб «ТIехьбусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний болам. ХIана из гIуллакх хьалхьаьца болх беш я 46 предприятя, 158 цехи участоки. Ийс эзар болхлочо къовсам лоаттабу Октябра 60 шу дизара шии шера задани кхочашъяь накъбахара, хIьата 76 эзарне къахьет «ХIара балха дение — диккала Знак» яхача дехьизагIа.

Шоай берригача хьоххамех йолча заданех лоархIабаьб республика хьайбаш леладераш а. Шерра къовсам баьржаб республика кхашка дика хьалхина юбилейни хьукъам хашнаьо чуийца бакхкаш.

Бакъда, уж хьоххамаш дикка лекхагIа хургдар, нагахьа санна социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача кхоачамбоацараши дииза лисараши дешаре. Алха республика промышленность хьайийче а яхе дахьа лоацаш воаца 12 эзар сег гучаяьннача е берригех 10 процент бараш. «Терек» объединене, «Трансмаш», Грозненски газ чакхйоахача заводий, кхыча предприятий цхьабола болхлой социалистически декхараш тIайидеш бац, хIьата моттигаш кийсу дукхьаля даьд алара декхараш тIайидеш а уж кхоачашдерга организационно-технически мероприятешца чIоагI ца деш а. Цу тайпара а кхыоа а кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш ах шера задане кхоачаш ца еш йисай цементни завод, кита гIирс бу фабрика. Иштта, шоай задане кхоачаш ца еш йисай 11 процент цехаш 20 процент бригадаш, хьайбаь продукци йоахара даькъе 23 колхози 13 совхози.

Республика промышленноста болхлоша Октябра сийча продукцена реализаци яра план 27 декабре кхочашъе, планал совгIа 18 миллион сома маьха продукци кийчъе, 64 тайпа изделена пачхьалкхен Знак аллийта лаьрхIад.

КПСС XXV съезде белгал маьдаккхара, производства эффективность лакхъелга дукхача даькъе технически прогресс дегIайоалаечара къахьегамхой инициатива айярах тийша да. Из кхета а деш, профсоюзий организацеша тIа-тIа шерагIа боаржабу коммунистически хьисапе къахьегара тIехьа лоаттабу болам. ХIанз хьаьст-къахьста социалистически декхараш тIа а хIна болх беш ва 163,5 эзар сег. Социалистически яхь лелаеча дукхагIа чIоагIлуш латт договораш уттаьега, хIара шера ансамбуал къахьегама оасарле лакхъяра дукхь шоай къахьсттача комплекси планегIа къахьегараш.

Докладчика а пул тIехьагIа хьамаьлаш дахараш а дукхаза белгалдаьхаз яхьах хьабола пайда боккхагIа хилийтара хIара дийнахьа балха итогаш йиза ярг ца хилар, моральни материальни стимулаш шерра балха юкъеккхуза езаш хилар, яхьах хьахиннар массанена дIадовзийтилга Iалашде дезаш хилар. Цу дикъе дукха ледарлоаш гучаоаь, масала, «Трансмаш» заводе. Укхаза хан-ханнахьа балха итогаш йиц, лерттIа къовсам лоаттабан материалашта, хьашка, энергиа кхом бара, лерттIа пайда эцац оборудованех. Иштта а йоагIаш йола йоакхо йиц укхаза къахьегамхоаша дика балха, быта хьалаш хьадара, производства культура лакхъяра. Цу дерригие йиш хилийтац производства эффективности балха дикки дикка лакхъе.

Цу тайпара кхоачамбоацараш дукхача шоай гIишлон предприятешка а доклаш хилара мукъарал дир Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене постоойкома председателя заместитела Л. В. Луганскаяс. Укхаза хIана а ледара латт бригадаш поарад шерра балха юкъейовлелга. Цу дешашта керттера чиз тIгухийтам я, аьлар по шоай профсоюзий организаца.

Къаьстта теркам тIабахийта дийцар пленуме «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний почин шерра йоаржае езаш хилара. Дош сецан латт аьлча из латт дешна хIара болхлочо шей нормаши социалистически декхараши кхоачашдара тIахьожам лоаттабарах, гучадьинна кхоачамбоацараш дIададара сканна эшар чакхдаккхарах. Цу дакъе толам боакккулга дукхача даькъе тийша хурга производство вIаштIехьйоаккхачен цун доал лечен, коллективаш социально дегIайовлаяра планаш уттаеча ма-хулла дукхагIа производстве хьалхалаттараши новаторашн юкъеозарах, цу дахьхера пар инициативаш шерра хьалдацарах.

Юбилен сийна шерра яхь йоаржаяь къахьегаш ба Грозненски производственни швейни объединене къахьегамхой. 40 саго хIанзае шии шера задания кхоачашъяьй, хIьата швея-мотористкаш Катиева Марема, раскройщикаша Исаев Амсудина, Хумидов Ширвани хIанзале яхь шера заданеш кхоачашъяьй. Цу толамех дахьа кхамаьл дир укхаза объединене швеямотористкаe В. В. Копыловас. Цуппа цхьана Октябра сийна лоаттаю яхь кхы а шерагIа йоаржаяра шоай балха хIанз пайда эназа долча кхоачамех а дийцар цо.

— Тха къахьегамхой хьинар Iалаьмате чIоагIа айдир КПСС ЦК майски Пленума решенеша, СССР кердача Конституце проекто. Цар цIаьхье а хьагойт тхога хастта шей 60 шу дизар белгалдоаккхаргдолча Советски Iальане демократе бапшалоаш, цо къахьегача сага сина паргIатоаш, — аьлар Малгобекски буруз тохара балхий управлене бурудетта чо М. Х. Темирханова. Дукхальуатта халонаш дукха але а Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце сийна тIайийца декхараш шоай коллективо хелал хьалха кхоачашдергхалерах дог тийше ва со, аьлар цо.

Пленуме къамаьл даьхар массане хьакхайнадар шоаш СССР кердача Конституце проект дег тIара къоабалъелга, социалистически яхь тIа-тIа шерагIа йоаржа е еш. Октябре 60 шу дизара юбилее керда къахьегама толамаш дахьа накъгIоргдолга. Керттера чулоацам ва болаш бар укхаза тIайийца соцам а.

Пленума балха дакъа лоацаш хьамаьл деши хиэар КПСС обкома цоллагIа секретарь М. Ш. Баматгиреев.

С. МАНСИГОВ.

Тхога язду

Дезаш дола гIулакх

Казахстана толашегIйолча моттиге уйла Балхаш яха город. Дика дагалаьтт из Курчалоевски №2 йолча районни больнице фельдшерала болх беча Висалиев Махьмуда Ахьмаха. Цига хьалхийназ из.

ЦIагIарчарка дага а дацар цох лор хург махий хьина, массахана агровом хила безам болаш из хиналаь.

Бакъда вахаро голатехар — медицински училище дош эттар Махьмуд. Дезаделар ше карадаьце гIуллакх. Дийша ваьлча Ножай-Юртовски района Яхой-Мохк яхача юрта фельдшерски пункте заведующайла болх бе воалу Висалиев. Шей болх безаш, а бовзаш а хиларах наха сийду цун, лоархI.

Хьинаре дикъа доаш коммуниста Висалиева общественни вахара юкъе а. Цудухьа коммунисташа тешам а бенна цоай вожакала хержав из.

«Дика специалист, дог цIена саг», — оал цох нокхъосташа.

З. ХИЗРИЕВ.

НАХА БАРКАЛ ЙОАХ

Наха сийдеш а лоархIаш а саг я Эдельбиева Люба. Барайтта шу да цо медицине къахьега. ХIана Шалински района Октябрьски юрта улаача № 2 йолча медпункте болх беш я из.

Бакъда, цхьоза доалахарча юрташкара а укхазой боагIаш моттиг цийсау. ХIьата по уж массаза а хоза дош аьле, безаме тIаэц.

Сага гIо эшаш нийделча шей ха ца лоархIаш мегча рена нун-гIахкача сиха хул Эдельбиева. Цудухьа наха езаш саг я из, цо ду гIуллакх а лоархI цар.

Карабулакски химически реагентий заводе дукха болхлой ба хьинар яхе ца деш аьа а хьегаш, укх юбилейни шера тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачаш тIехкхоачашш деш. Царех ва! а завода реакторни бьола аппаратчик, коммунистически къахьегама ударник Афанасьева Татьяна Ивановна. Шей балха тIа цхьаькха тайпа брак а ца нийсйолийташ хIара сменагIа нормаш дикка тIехкхоачашъю цо. Цуь керттердар да дилл Татьяна Ивановнас технологически режим нийса хелаар.

СУРТА ТIА: болх беш я аппаратчик Т. Афанасьева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПРОПАГАНДИСТА ДУВЦ

ДЕШАР ДЕКХАРАШЦА ДУВЗАШ

ХIара ди массаза доал гаргакхоачаш да советски Даймехка 60 шу дизара цIей.

Из да советски наха санна деза да дунен тIа мел болча цIена уйла йолча наха, дунен тIа эггара хьалхара къахьегача наьха пачхьалкхен цIей из хиларах тарра.

Цудухьа кхетадеш ца Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга шерра социалистически яхь а йоаржаь къахьегарна советски халкъ накъадоагIалга. Ер карара шу иштта пайда белгала да Iалаьмате боккхача лоархIаме документ — СССР керда Конституци тIаэца шу хиларца.

Со пропагандист волча марксизмаш-ленинизмаш лардий школе оала Iомаеш я «Социализмаш къахьегама» яха курс. Цига Iомаю материалаш КПСС XXV съезда решенеша ювза гIерт со. Са группе ва 23 сег. ДукхагIча дакъе уж ба нуккхача хана деха болх беш хьабоагIа лаккара говзал йола нах, коммунисташ, массане чакхъяьккхий юкъера заведенеш. ХIаране ше-шей план а оттаеш, Iомаде деза В. И. Ленина балхаш белгал а доахаш вIаштIехьдаьккхар оаха дешар. Масала, «Социализмаш къахьегама» яха тема яшкара ца дайзача далац «Пролетариата диктатура хинара экономикен политикенъ, «Боахама цхьан планах» «Миштта вIаштIехьъяккха еза яхь «Сийлахь-боккха болам», кхыдараш санна доала В. И. Ленина балхаш. Цуа совгIа творчески плана юкъе доалалир КПСС XXV съездех партен правительствен соцамаш Iомадерга.

ХIанз са дувца безам ба пропагандиста балхах лаьца. Хоша ма-хилара, тха балда дикал занятеш чакхъяхара методикага хьежжа мара хила йиш яц. Хьехара методиках геттара дика аьнад М. И. Калинина ВКП(б) ЦК Лакхерча партийни школе деша багIараштен хьехархоштен хьалхашка 1945 шера 31 августа ше хьамаьл деш: «Со а хиннав хьехархо... Подпольни марксизма кружока хьехархо. Цхьайолча хана цхьа хIама хьо дувца эттача Iа Iайха зуь дувцачох нах дика ца кхетилга. ТIаккха аз юкъе йоалайир кхы тайпара метод. 15 минута теори а йийша цул тIехьагIа хIара гIулакх къаьсткъаьста доашхаш дагара дувцар оаха. Иштта бола баро дикагIа кхетийтар ладувгIараш со ала гIертачох».

Сай балха юкъе аз а кхувл дикагIа болча пропагандистий балха опытах пайда а эцаш, наьха кхетам совбаккхарая совгIа пар цунах пайда эцаргбола кердадар. ХIара занятеш дувца йош дикагIа дашхара, цхьаькхе а хIаме ца деш ца вагIийтаре, тема йизза йовзийтара, хIаранега шийна хетар цунах дувцийтара йовкхо ю аз. ХIанз сона гучадаьннад уж дешаш вахаре кхоачашдара эггара дикагIйола форма дискусси йолга. Дискусси йолча хана кружоке накъалоаьарий торо хул шийна хетар дувца, ца ховр кхычунгара хьаIомаде. Теоретически Iомадаьр производства коллектива балхаца дувза, кхоачамбоацараш гучадаха, шийн предложенеш яла. Доакха новкъостал ду занятешта гойтара пособеша.

Аз сай пропагандисте балха тIа пайда эц «Социализмаш къахьегама» яхача темана лаьрхIа арахийначa пособех. ХIара тема Iомаеча хана ладувгIараштa аз йовзийт сайна бакъахьа хета табланаш. Цу табланаша дукагIа уйле яйт ладувгIарашка.

Занятешка ухараштa дика пайда луш гIулакх да книжкица пар шоаш болх бар. Масала, дIадахача шера хIаране шоаш конспекташ а еш оаха Iомадир В. И. Ленина балхаш: «Пачхьалкхенах лаьца», «Сийлахь-боккха болам», «Пролетарията диктатура хинара экономикен политикенъ, «Кооперацех лаьца».

КIезига лоархIаш болаш гIулакх дац теоретически материала практикаца чIоагIъяр. Цу гIулакха воа Н. А. Цындрина задани елар Старогрозненски УБР керда техникен технологи юкъе йоалаярах баьниача пайдана анализ е аьна. Дика кхоачашдир цо шийна тIадилла декхар. Техникен технологи юкъейоалаярах къахьегама овсарле мел дегIаенай гойта шин таблица оттайир цо. Цуа совгIа из болх беча хана цо елар шера 4800 сом экономически пайда луш йола рационализаторски предложени.

Тха кружоке дешаро белгалбаккхал пайда лу. Шоаш укхаза Iомадаьр цар дIадуш шоаца бригаде болх бераша. Сохьха кружоке дешараша шоаш чакхъяьхар 72 беседеш читкен. Занятеш дIахьош ладувгIараша шоаш предложенеш телар. «Социалистически производствана рационализаци яра» яха тема Iомаеча хана оаха сакъердалуш дийцар производства эффективностах. Кружока члена А. Я. Ремеслова хьахьекхар производствои къахьегамн вIаштIехьбоаккхача автоматизаце йоакхий торонаш луш хилар. Бакъда, — йоазар цо, — вай кхы а дикагIа йовкхо е еза механизаци шерагIа юкъейоалаяра. Укхаза дише йиш ба бурудеттарий кхыча предприятей дикагIа йола опыт хьаэцар а.

Кружоке дакъа лаьцараша лаьрхIар Малгобекски УБР балхага хьажа баха. Администрацие къоабалдир из гIулакх, дукха кердадараш дайзар тхона цига, уж балха юкъе а доаладир.

ЛадувгIараша занятешка локкха дакъа доацаш хиларах цхьа масал доаладе безам ба са. «Къахьегама технически прогресс» яха тема Iомаеча хана Н. Р. Черемухина дика аьаиз йир тха бурузтохара балхий управлене хьалхашка тIехкхьарча итт шера яьча технически прогресса. Цо къаьстта теркам тIабахийта дийцар УБР юкъе доаладаьча кердадарех, масала, кIира эьича битума растворапа скважинашта бурутохар, кердача долотех пайда эцар, порошоке хьисапера химически расчеташ юкъеозар, кхыдараш.

Дешара шере итогаш еш тешшаме ала мегаргда занятеша тхона новкъостал даьлга. Кружоке дешача слесара воа Д. Гордиенка цхьан шера елар 14 эзар сом пайда ду 4 рационализаторски предложени. Из бахьан долаш из аьнкхар Сийлен улга тIа «Старогрозненски УБР дикагIа вола рационализатор» яха цIи тиллай. ХIьата тха къона коммунист Т. Залелутдинов шин шу далале бурув детташ хиннача буровой начальник веш лакх ваьа. Шей бригаде агитационни кхетама а болх беш ва из, бригаза болхлошта цо еш кIоарга чулоацам бола лекцеш, беседаш ю. Цуй лекцеша ладувгIарашта довз Советски пачхьалкхен общественни политически вахар.

Занятеш толамца чакхъяхара тхона доакха новкъостал дир Старогрозненски УБР парткомон КПСС Старопромысловски райкома политически просвещене кабинетой. Боаз кхы а дикагIа дIабахьара цхьаьна халонаш уттт тхона хьалхашка. Кхочам болаш дац агитационно-массови балха технически хьалаш, фильмоскопаш иц, тоъаш дац хьалхле леларий опыт ювза литература.

Сона хетарах, дешара кердача шерага кийчлуш бакъахьа хургда пропагандистски балха опыт йолча наха дакъа а лоацаш семинараш йича. Цу семинарашна дикагIа йола методика вIа-юха йовзийтаче. Цу семинарашка дувцараш оаха юкъеккхуьаргдар тхоай группа балха.

Ф. АРСАМАКОВ,
Старогрозненски УБР марксизма-ленинизма лардий школа пропагандист.

Иттлагiча пятилетка хьалхарча шин шера задани Сийлахь-боккхача Октябрьски революце 60 шу дузача денга [illegible] кхараш тIайийца. Грозненски экспериментально-механически завода дукхахача болхлоша. Царех ва лакхагIча разряда токарь, профсоюза цехкома член Лебедев Анатолий Сергеевич. Ше тIайийна декхараш тIехкхоачаш а деш хIанзехьа толамца кхоачашъяьй цо пятилетка хьалхарча шин шера задани. КарагIальначех кхоачамбаь Iеш воаца Анатолий Сергеевич хIана а хIара сменагIа шаI-ах норма кхоачашъеш ва.

СУРТА ТIА: токарь А. Лебедев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Болх тесса лелабу

Укх юбилейни шера доккхий социалистически декхараш тIайийцад «Чечингсельстрой» треста чуйоагIача Грозненски аьшкабетона конструкцией завода коллективо. Уж толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьча цехий, бригадий, смений коллективаша толамца кхоачашъяйтей завода коллективага продукци мыхала яккхара хьахарча ах шера план. Пачхьалкхен планал совгIа маьхала яьккхий 7 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Цхьабакъда, яхе баьнараша шоай кхоачамех бизза пайда эцац. Из хьахьонкаш дола дукха масалаш доаладе йиш я. Товарни продукци арахецара, къахьегама оасарле лакхъяра, арахецача продукцега мIабода мах доаьбара хьалхарча ах шера задани кхоачашъяьнa завода коллективо. Цо арахецаш йола продукци пачхьалкхенна эл деш арахецаш я. Лоацца аьлча укх юбилейни шера тIайийча социалистически декхарий цхьаькха пункт кхоачашъеш яц предприяте коллективо. Укх шоль бетта а вохдешча мара лекхлуш дац цо доаха къахьегама толамаш. Цу гIулакхий боккъонна уйла я яь болх цIенхаштта тоабара кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш оарцагIа ца йоале тIехьаюсараштa юкъесхар кхерам болаш я аьшкабетона конструкций завода коллектив.

Иштта предприяте болхлоша довха къахьегама толамаш чIоагIа эсала хилара керттера бахьан де царна юкъе йоаржаяь социалистически яхь кхетамца вIаштIехь ца яккхар, цунна кулгаадалга цIенхаштта тоа ца дар. «ТIехьабусараш боацаш бе болх», «ХIара балха дение—дикала Знак» яха инициативаш йовзаши цар маIан фуд хоаки бац дехашкара, бригадашкара болхлой. Цу дикача гIулакхашта болхлой тIахьехаш доза плакаташ дац укхеза.

— Ростовчаний инициатива шоай балха юкъейоалаяра гIулакх миштта лел шун? — хьаттар аз профсоюза завкома председателага Азизов Григорий Ивановичага.

— Из оала хIанз а юкъейоалаяьиц, — йоах из шек воалдашха. Вай республикерча дукхача промышленни предприятей коллективаша хьал а дьыш дIайолаьь ростовчаний инициатива яшха а йоашхам дIайовзийтара цхьацкха даь хIама дац. Болхлой тоъаш бац тха бригадашка, керттера лоархIача аьшкабетона конструкце цехана реконструкци еш латт хьаш шоай коллектива болх эсала делара дола бахьанаш уттаде, из бехказа яккха гIерт Григорий Иванович. Болхлой ца тоъаш хилара шоаш бехке бода кхетадац цо. ХIьата цехана реконструкци ен латталга хоашехь ма-оттаьйий завода коллективaна укх юбилейни шера йоза план. Из кхоачашъяр берригача болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулаккхерча наьха сийлен декхар ва. Цу даькъе де деза керттердар да керд-керда торонаши кхоачашыи производствана юкъе а кхувлаш, царех бизза пайде ийбар, арахецa продукци дукхагIа, дикагIа, дарегIа хилийтара яхье баьнараш даькача толамий хан-ханнахьа итогаш а еш, уж массанена дIайовзийтар, хьалхалаттарий опыт шерра йоаржаяр, болх боарамагIа дIа ца бохийта кхоачамбоацараш цIенлаь дIададахар. Цу гIулакхаштa тIаерале еза массане а шоай уйла, творчески хьинар.

Завода ерригa коллективе хьайийцача доахаш доза толамаш цIoaгIа эсала дале а укхаза йоаш я социалистически яхье цхалха а латташ хьоккам эш мегаргбола башхадика бригадаш. Царех я Азиев Саiд Гайсаевича, Дадаев Илеза кулгалду формовщикий бригадаш Зинченко Владимир Алексеевич керте латта столярий бригадеш. Шоаш кийчъю продукци дикен тIехдикен мара а ца хулийташ хIара сменагIа нормаш 130 — 150 процент кхоачашъю цар.

Иштта барий опыт шерра йоаржа а еш, ийсалу кхоачамбоацараш дIадахар, юбилейни шера плана тIайийна социалистически декхараши толамца кхоачашдаланза даргдоацалга кхетаде деза завода коллективо, цун кулгалхоша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ПЯТИЛЕТКЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

Машина гIаьда доаччар тегаш йола лаккхача, хоза товча дегIара кхааcаг. ДIатIаьхьежача шовзтъа-шовзтъе пхиъ шу даьннад мара аргдац цун. Бакъда, шовзткъе пхийтта шу даьннa я из. ХIьата а саха лел цуа кулгаш.

Массаза а из болх беш хьаенаяц из. Укх тIехьарча шерашка по карадаьца гIулакх да из. Ткъо шу гарга ха кьаккхай цо шофера болх беш. ХIьата кхийна йоI яр Алиля Яфарова «Грознефть» объединене автогужтранспортни конторе балха йоагIац. Из дар шехна вуизкьале шу—1942 шу. ХIьата Алиля консервни заводе балха ера. МаIача наха де дезача баллаш тIа нах тоъаьар. Из шийна хезача, яхар Яфарова шофералала балха.

Атта дацар кьонача йоIа шийлача аьшках хоаза кулгаш детта. Цкъаза аьннар де тигапар машина. Къаьстта хала хар из йолаллийтара ко кхетаде. Чура а пхьхе, кхесса дIадолар из ункъаза. Хийла кулгаш лозадора, яхаш дувц Яфаровас. Цу балха оттарах лехейоалаш моттиг оттар. ТIаккха фронт, тIом, цига латта нах дага а бехе, дехкелаара уйла чуйоссарах се сайна эгIазйодар со. Самолеташта, машинашта доагор эшар. Из ца хьина, моастагIа эшалургвоацилга кхета а дийн, кхы а чIоагIагIа къахьега дог оттар. Аз а са новкъоста а Черная Анис а тхоай хур дора оаха маIача нахал тIехьа па диса. ТIехьа а лисапар. Массе а хана эггара хьалха гаражера араела тха машина, эггара дикагIа кийчйий хулар.

Хийла бийса арахькхар оаха дехкаш догIа е лоа доалаш. ТIадухача а дуача а хIамай кхоачам бацар. Из долла хIама лоара оаха, хIана аьлча моастагIа эшаара берригa дцэ, серага ха дIаяла кийча дар тхо.

Иштта дувц ше хьалха баьча балхах Алиля Айсаевнас.

ХIанз ше йолча балха тIа хьоккхаме къахьег Яфаровас. ИйсалагIча пятилетка план 107 процент кхоачашйир технологически транспорта Октябрьски управлене коллективо, хIьата къахьегамн овсарле лакхъяра задани—106 процент. Уж толамаш доахана шийгара доагIа дакъа дизза кхоачашдир Яфарова Алиля Айсаевнас. Производстве хьалхалаттарех цаI йолаш чакхъьлар из. Дика къахьет по укх 10-ча пятилетке а. Берригa низ дIалу по Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара ма-йоагIара накъаякхара а.

Шоай бераш дика яхеде а кхетаде а декхарийла да дей нанен, аьнчад кердача Конституце проекта тIа. Из дика кхоачашдерех цаI я Яфарова Алиля Айсаевна. Вай замано дIа ма-дехкара кхеньй цо шей йоI Рая. Из, Грозненски механизаце учета училища геттара дика дешаш йисте а яьккха, хIанз ший наха йолча бухгалтерала болх беш я.

Рая управлене комсомольски организаце секретара заместитель е. Цо боккха кхетама болх бу комсомолецаштен кагирхоштен юкъе.

Ю. ЮСУПОВ.

РОСТОВЧАНИЙ ХЬОКХАМАГIА

НИКОЛАЕВСКИ ОБЛАСТЬ. Жовтневски района Шевченко цIерагIча совхоза ростовчаний хьокхамца аlаштагIъекхай ялаташ чуацара транспортни комплексаш. Касарех улла ялат аьрда даьача кхаш чах цIен а деш, цу сахьате дIадоладу кердача хьукъамa уж кийчдара балхаш. Комплекса чуйоагIа бытен машинашта технически гIулаккхаш дун службаш. Механизатораш эшача боарамагIа кийчбаро торо хулийт агрегаташка шин сменагIа болх байта.

Дика хьуякьедаьд ялаташ. Хьалхарча мулаша хьахьокх хIара гектара тIара 40 центнер муха боалнага, хIьата гурахьа дIааийна кIа — 60 центнерал дукхагIа.

Пачхьалкхенна совхозо лургда планал совгIа шин эзар тонн ялат.

СУРТА ТIА: социалистически яхье хьалхара толам баьнха, Къахьегама Цlеча Байракха ордена кавалера Грешев Виктор Андреевича дезала шинааж дахьъала юкъаш ба пионераш. Комбайнера гIоноч воал болх беш ва цун воI Сергей. Укх шера цкьера шийна чакхъяьнкха а аьнна комсомольна лаьркIад совхозе болх бе Iе. «Колос» яхача шоай комбайна бункер чура 15 юор центнер ялат вIалахьийта — иштта да аьса воIеш Грешев гIар хьалхашка оттадь доахкар.

К. ДУДЧЕНКА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

«100 кІира бе болх [illegible] хиннерша тІехьагІа (плакатна тІа яздин ма-хиллара Эссенерчу (ФРГ) къахьегама биржа здание хьалхашка вагІача ухх саго лаьрІад моцалца шийна Іадан тІаэна. 38 шу долу Франке Вальтера — цхи бер долча дас — хІинз шин шу гаргга ха йоаккх бе болх ца кораболгІаш. Рекламин бере гІудакх деш хиннача цун фуннагІа дарех хІама хилац. Цу дукъалеи Іазаво акцена ший а ше санна болча мехка бе болх боацаш хилара официально дІаязбьча маГен ккали 950 сагагарча воча хьала общественноста уйла тІаьхийта торо хургхиларга дог доах цо.

ТАСС фотохроника.

Калейдоскоп

ЦІЕКО ЙОЛА РЕЛИКВИ

Перуански столице — город Лима ухе хьаьший юкъерча бІешеренний киназе баккара чІоагГІа тІаьхьа дукххеча проспектаца. Из киназ бІелгала да сага скелет чуулла имгале кІинг цу чу латташ хиларца. Киназа гІулакх дерешь тешал ду цу кІинга чу уллар XVI бІешере ниний киз бола империи хьальнихаме, цІи хезача испански конкистадора Писарро Франсиска дакъа да яхаш.

• Цхьабакъде, Іилмахошта из хьине тайпара дац. Уж тешаш бе «Писарро тІехкаш» а яиира оаваш хиларах. ХІанзарча Іилмен тороний новкъосталцъ из етта такхе йиш йолаш хІама дар. Дале а киназа кулгалхой хоадам болваш дукъале бе Іилмахой цу «бочела» тІакховдийта. Цун когаметта цар тІетаІІа тІехьех Іилман тохкамаш дар дІа ца дала, киназа бокина лайле тІебаьлга гуристаш зоратат бІаргтохара.

(АПН).

МАЬХА ЭГГАРА ВЗАГІА ЙОЛА ЯЬССА ШУША

Эггара сабергІа, сетийнагІа бола нех перхІ мессаве в норвежцех. Цхьабакъде, цкъаза цера а кергІдаал уйла ца еш деш дала гІулкаш. Иштача гІулакіех цаІ нагергІдалар ух деношка Олесунд акача городе вальна Хансана. Осло городе цкъан гостинице волаш, цо корегІа аракхессар мерза хий чу хинна дьсса шуша. Отеле гаьна йоацаш лаьттача автомобила ткоа тІе ожар из шуша. Страховой компание из машина тоарадна мех оттабир 1300 крон (270 доллар гаргга) — из ал мах бе 2400 яьссача шушой. Шера чуьн эггара взагІа йола яьсса шуша я из — бегаш бу цу къакъехьа норвежски прессо.

В. СТРЕЛЬЦОВ,
АПН соб. корр.

ПХЕ ШЕРА ДИЙЛХА БЕР

«Велхаш вола кІаьнк аьнна цІи дІаяха ва из зІамига малхбузенберлинец Гатблер Торстене дукъа ненас фуннагІдарах, дийнаьда саррацце бІаргех Іоука хий сецийтац цо.

КІаьнк велха волаваннах ший беррига а барх! Бутт баьлча, хІийна пхи шу гаргга ха я из ниттта ведкъ Торстен йист хиле войалуцицаь тоттолг санна хий долану цун бІаргаз. Бетта 300-ге дІакховчаш къькатах дал маргергІа хьевкне йоввлакх эш цунне бІаргех ух хий докъадара.

Пхе шера итташ лораш хьийжаб Торстенага, баьхда, цунна новкъостал де торо хиннац цхьанне а. Дукха за йоацаш эггара тІехьа вІашлІехьадаьлар лазара диагноз оттае: цу тамаш йолча хІама бехке я хий долча железайна тІагІарта цІаь нере. Дикка дарба даьчул тІехьагІа дикна лаьгІденнад бІаргех ух хий, лораш тешаш ба кастта бере диза дарба туфгхилерех.

(АПН).

МИШТА ЛОЧКЬАШИ МИЛЛИОН

Малхбузенгерманскин ТІема Фе Низа воккагІа волча сержанта Шмидт Вальтера хорхІ шера мІаштІа Іахабаьб ший лахкера хьекимаш къахате тІа дІаязбеь мере бойцача сантий синоштта алапи а къайола ахчак пособиш а ийаш. Шмидте иштта ка йийнний гІулакх дьуцІадолхача «Іиндегіашта» йоагІа пособи а рождественни соагІаташ а ший кисе ахийта. Хьакъал долча сержанта «кулгандаьчая» къахата арме тІеме ведомствагара хьазад миллион марка ахча.

(АПН).

КХОХКАМ КІАЬДБАРА НОВКЪАРЛЕ Ю САГА БОКЪОНЕХ ЙОЛЧА КАМПАНЕ

Малхбузен Европерча политически деятелаша иштта Америка ВІашагІкхийттача Штатерчар а дІакхайкаду сага бокъонех йола картеровски кампани бахьан долаш кхохкам кІаьдбара кампание шоашка чІоагГІа уйла яйтилга.

ХьалхагІа а хиннах цу тайпара кхерамаш, КІайна цІено сага бокъонаш кхохкам кІаьдбара цьах хилар дІакхайкадинна тана, хІаьта пунца цхьана уж болабеслар кхьча паччахьал кхенийта цар гІулакхех отметкаш уттае. Бакъда, хІанз хьалха тинна кхерамаш дукен мехкашта юкъера кхохкамаш кІаьдбара доархІаме зе деш хиларца, корзагІбеларца хув палуш да.

Кхетадеш да, Парижерча а, Боннерча а, малхбузен кхьча столицашкарча а паччахьалкхений бехктокхамеча деятелашта сага бокъонех йолча США президента позиценa гучахьа критика елга тІеица атта ца хилар. Укхаза дукцар ния болча партнерица раьза ца хиларах юкъерча судета дуаца дІалу дош мичах. Кхьчуша цун политически гІолаташ белгалдахар — безаме доаш а дукхагІча даькъе баркил ца доаккха а гІулакх. Дале а из гІулакх цар тІалацара бакъдолчо, эггара хьалха хьахьокх сапеттараз биза кад тІехбодаш хилар. ШоллагІа, из да Малхбузен Европера дукхагІбараш американски политика негативни тІехьле шоай мехкашка ярах кхерар.

Кхохкам кІаьдбара цецоаккха феномен йоагІаш я Малхбоалехьарча а Малхбузехьарча а дукхача мехкий паччахьалкхен деятелий политически конкурс хиния из дІаоттарих. Кхохкам кІаьдбара, паччахьалкхенашта юкъера буваам чІоагІбара норма ца хиларах тарра, вай кхоачадир Хельсинке оттаь Дош хилдаш йолча актага. Социально-экономически системаш цхьатарра еце а идеологи тайп-тайпара але а Хельсинке баьча барто гучадаьккхар совещание дакъа доацаш хиния суверенни паччахьалкхенаш вІашдукхьаленаш йолча хьалшика кхерамале оттаран цхьана къахьегарах тІехья хилар.

Малхбоалений Малхбузени бехктокхамеча лидераштa хетарах кхохкам кІаьдбар пайдине за дерригача халкъашта, хІана аьлча цо политически а, экономически а, гуманитарни а доакъошка цхьана къахьегера довзуя шерден хиларца. Тахан дунен тІара машар чІоагІагІа ба «шийлача тІема» шерашка хинначул. Дикка дегІабеиаб Малхбоалени Малхбузени юкъера ваха юкъера бар а болаш бола бувзам. Политически деятелий консультацеш, эгга ра хьалха лакхерча боарамера яраш а йолаш, касткастагІея къайленаш йоацанни дІа-юха тешаши хул. Итташ эзараш тайп-тайпарча профессех бола нах процесса юкъе а оаш дегІаденад экономически а культурни а гІулакхаш дІаюха довзийташ цхьана къахьегар. Из гІулакх хеттача беса дика ца латте а яІ тоалуйта гуш да, хІаьта дІа-са пайдене йола, ца тенденци чІоагІлу кхохкам кІаьдбалар кІоаргдаларца.

ХІанз Вашингтоно дІакхайкаду кхьча мехкашара ший политически гІулакхаш цу мехка сага бокъонаш миштай хьежжа мара лелаце ше дагаиоацилга. Цхьан боарамегІа дац укхаза ший хІама. Наьха цІагІара гІулакхаш дукха дунен мехкашта юкъерча судахочун гІулакх шийна тІалацари паччахьалкхенашта юкъерен кхьча паччахьалкхений чуреч гІулакхашта юкъе бувзам оттабара нергІатта чугІертарі.

Цу тайппара курал моллагІа кортамукъа паччахьалкхе цешийца йоагІа а йоагІаш дукъад йоаккхаш я. Из дукъале геттара чІоагІа я американашa шоаш дара деши футтара еши Вашингтон морально дакъе ши юхь йолаш хиларка. ФБР сага ций лахара юкъе а гІерта граждански бокъонаш а телхаю, ЦРУ дакъа лоац паччахьалкхенашкa переворотaш еча (Чиле, Греце, кхьча иттеш мехкашка), шоай политикана дуxьалбараш боабеча. ДІадахача шерашка ца лелаявчоа, жоп дала лезаш вец Картер, хІаьта а цун гІулакхеш зарцахьа лерхІац цо. Цунца дийле, сага бокъонаш геттара чІоагІа айе сла а яхаш, цо юкъера доах США юкъе а йолаш сага бокъонаш ІотеІаю гІулакхаш (Чиле, ЮАР, Къулбехьан Корее, Центральни Америке).

ТІаккха Картер къайле йола саг ца хиларие латташ гІулакх. Къайленаш ца хилар дика да шин оагІон юкъе машхьат дара. Бакъда, цу юкъе йоагІаш ца сага бокъонаш. Уж дІа юха нийсъю хІара паччахьалкхен Конституце, цу дакъе халкъа хьештеш кхолпашделга хьа а хьокх. Цхьаьне а бокъо ца цхьаккха паччахьалкхенна хьехар хьалха дахь, ший цІагІа малагІа законаш, порядкаш лелае аз дуьне. Из лерд йола мехкий бокъоний принцип а чурча гІулакхашта юкъе гІерта йиш ца хилар дуаца, Хельсинкера Дош хилдаш я акт:

«Паччахьалкхенаш — довкъошхой юкъе ца тІорташ сонаргья юкъе латте гІуленашш моллагІча тайпара дале а дукхьале е оагІонца, ше цхьа е коллективно чурча а арахьарча а паччахьалкхен-довкъашхочун гІулакхашта».

ХІаьта сага бокъонаш долчa беса паччахьалкхен ший компетенции чудоагІа хІама да.

Вашингтона ца езаш хила мег, церъяраш воккхарa ца езаш санна, социалистически мехкашкара порядкаш. КІайча цІеи дего тІаэцаш ба диссиденташ — эгоцентрикаш. Советски Союза къалетарца дасабазлъ къаьега, деша, медицински гІо эца, эггара гІехьа шоай вахар лораде бокъо ца хиларца Іазапе болхха итташ миллионаш американски граждашаш. Советски нах тийша ба уж гІулакхаш вІаши тараде йиш ца хиларах, хІана аьлча цар бокъонаш Конституце йоаза гаранти луш йоландаь. Зале а царна цІаккха а дагадехадац американски граждашй бокъонех шоашта хетар царга дІахьеде. Геттара харц а США-ца е кхьча моллагІча паччахьалкхенца цхьана гІулакхаш леладелга дегІадоаладара Советски Союза граждашашта дуча бокъоний стандарт оттае ела ала метар яха уйла. ХІаьта США цхьабол[illegible] нна К° санна бола деятелаш гІерт кхьча мехкашца лелалу гІулакхаш чакхдалара из уйла КІайча цІенна качйолла.

ТІаккха из да чурча гІулакхашта юкъе ІертилгІа. Хельсинке керттера принципаш толхие гІоргар, кхохкам кІаьдбара процесса чархашта кІала хІама ехдилга. Цу тайпара цах бу сага бокъонех йолча картеровски кампание Малхбоален а Малхбузен а паччахьалкхений бехктокхамеча деятелаша. Цу дукъа цу тайппара, гуча мадаллара, «Нйс» паччахьалкхени правительствен керте латтараша шоаш Лондоне вІашагІкхийтачо ФРГ канцлера Гельмут Шмидтана тІадийлар ше Вашингтоно хьийла хьоашагІа вахача Дж. Картера кхохкам кІаьдбар толдара новкъарлеча «Малхбоален политиказа дораналар дехаш къамаьл дар.

В. ЛОМЕЙКО,
АПН политически обозреватель.

ХАЛХАР ДЕШ Я «ЛИЕСМА»

Дукха деза Латве халхараши ниеш. Хетаргахьа, республике цхьаккха а йоккха предприяти, колхоз, учреждени е дешара заведени яц ший хор е халхара коллектив йоацаш. Дика шера цигъа церех дийагІбараш, хьалхарча хьийараш, конкурсашка котбьинараш гуллу Иллей доккха цІай чакхдаккха. Цу башка-динача къаман традице бІаь шу соагІа хе я.

Тахнара Ригерча городе цхьан парке тьайийлача эстраде дІахьу Илле цІей дукха чах хиларца цецаьякаа ца Іеш, довкъошхой говзал лекха хиларца а дог гІоздоакхаш да.

Массаза цІейг дакъа лоацаш я «Лиесма» яха полиграфистий клуба халхарий ансамбль. Коллектива художественни кулгалхочо, Латве культура заслуженни деятела Магона Имантe АПН корреспондентага дийцар:

— ХІанз 30 шу соагІа ха я ансамбле. Цу юкъа халхараш дерий масехк тІехье хуцаеннай. Ала деза, оаха белгал даьхаи творчески толамаш дакъенга. Шин шу хьалха тхоно елар Еррисоюзни самодеятельни искусства фестивале I степена диплом, хІаьта 1973 шера Дарригдунен кагирхойн студентий X фестивале лауреата цІи а доши медаль а.

ХІанз ансамбле дакъа лоацаш ба алкайтта зІамига саги мазел мехкарий. Керттерча дакъе уж ба студентащ, лекхерча классашкара дешархой, кьона болхлой. «Лиесма» яха ансамбла цІи мел йиа дича «Апак» хилга да. Тха клубе иштта болх беш а ахк шу долча берий халхара ансамбль «Дзирестелитес» («Сийгнег»). ХІанзачул тІаьхьагІа итт шу даьна самодеятельни искусства занятешка уаш дІаболхараш оаха хьоцергба тхоай «Лиесма».

Тахнарча ансамбле репертуаре — цхьалха сабьата йола кхо программа: Латвиски халхараш, СССР къаьмий халхараш, иштта тха ансамбль гастролешка хинна Польша, ГДР, Румыне, Бельге, Дане, Финлянде къаьмий халхараш. Тхоай говзал лакхъера мел эше хьалаш да тха — геттара дика репетицеш е беш бола помещени, кхоачаш халкара мега костюмаш чуйола ІІаьхий костюмерни. Тхоай творчество лекхача профессионализмага кхочеш гІерт тхо, дукха хо дІаухийт репетицеш. Цул соагІа кІоаргга Іомаю оаха номер кийтрача халкхие шьацце хуцамаш дой а халкара фольклорни лард — сцена шин дагонаш долаш мехий.

Владимир ДАУКШТА,
АПН корреспондент.

ДЕШАРХОШТА БАЛХА ГОВЗАЛ ІОМАЮ

ИВАНОВСКИ ОБЛАСТЬ. Вичуги яхача города дешархой П. И. Ногина цІерагІча прядильно-ткацки фабрике хасткхета хьоашагІа ух. Ахканара производствени практика йолча хана ткацки прядильни производства профессеш Іомаю мехкараша.

СУРТА ТІА: тІехдина деши йола иссалгІча классе агІа И. Боброва. Цо толаме карасоэеш латт мотальщица професси.

И. ДЫНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

НАЬХА САМУКЪАДОАККХАШ

Доккхийн бехктокхамен да юрта боахама болхлошта хьалхашка латта дехараш. ИтгагІча пятилетка шоллагІча шера тІаьйда хийна планаши социалистически дехараши Сийлахь-боккхача Октябрь 60 шу дизара наькъадолхаш хана хьалха кхоачашдара къахьегаш ба юрта боахама болхлой.

Цар мукъайола за самукъане дІахьера гІулакх шоай шиа кхоачар деш ба Шалье района культпросветболхлой а.

Юрта боахама болхлой хьанташ кхоачашкара оттаьча планагІа бу оаха боах. Лаьрхха оттаьча графикагІа болх беш я района агитбригада а. Касткаста хул ца кхьй гІарча станашка, хьетташка, ма дехадеча фермашка. Цига агитбригада доакъашхоша дуаа КПСС XXV съезда материалех лаьцца. КПСС ЦК майска (1977 ш.) Пленума решенехи цига йовкъоста Л. И. Брежнева хьица доладахи, СССР керлача Конституце проектах беседаш, лекцеш чакхйоах.

Шоай беседашка а лекцешка а агитбригада доакъашхоша ладугІарий церан тІабохийт вай республика а Шалье района а юрта боахама болхлошта иттагІча пятилетка хьалхашка латтача дехараштa, района боахамашта юкъе лелачa социалистически яхь.

Агитбригадa яхаш ер массаьне а дика хеташ хул. Кхьй гІарча станашка, хьетташка, шурий-товарни фермашка агитбригадо араяхад «Молнеш», къахьегама листокаш, социалистически яхья бюллетенеш. ЦІаккха а агІаш агитбригада шийца херда журналаш, газеташ, художественни литература доацаш.

ЧІоагІа хоаветаш тІаэд юрта боахама къахьегамхоша цу бригада концертни группа. Илладархоша Мадаров Муссе, Каурнукаев Хьусена а цар новкъосташа а аьнних лаьцна, вовзаш вошнича салтечох, иштта кхы тайпара долча доахача иллешкан ашарашкен самукъаларца ладугІ юрта боахама болхлоша.

Района культура цІен агитбригада балхІ юкъе хьиаре дакъа доацаш ба Тузуркаев ТІахІар, Шатаева Рукьет, Хасханов Сайд-Эмин, Шахидов Абдул-Эмин, иштта кхыбараш.

Дукха за йоацаш «Автуринский» «Джалкен» совхозашка, XX партсъезда цІерагІча колхозе хилар агитбригада.

Я. ГАРСАЕВ,
Шалье района культура отдела заведующи.

Москва — хьна йисте Мантулински улица тІа сиха хьалхеш да дукхаза вІашгІардаа Дунен мехкий юкъара торговле доазол дехьарча механарча Іилма-технически бувзамен Центра цІа.

ХІанз монтаж яь ьнний цу цІен керттерча корпуса тІехьарча тхьа цхьоагІча этажа аьшан конструкцешех тхоавея.

Юбилейни шера хьаьстта дизза къаьхьег № 16 болча «Мосстрой» треста гІишлохоша, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна дукхача хьалхе лелачa производственнохаша, гІишлохой комплексни бригадашa графикал хьалха бувлаш къахьег.

Москвера Дунен мехкий юкъара торговле Центр хьалхеча дикалца дІабоахийт шоаш МЭИ (Москвалэнергетически факультета гІишлохой интернационални студентий отряда доакъошхоша а. Цу балхийта шийчун кагирхой Іомабелир лекхарь говзал йолча болхлоша, цар карагІайнир арматурщикий, бетонщикий, стропальщикий говзалаш. ХІанз уж ба арматура вІашагІъюхзаш, лаьтташ кІала хургйолча гаража кІийле еш. Студенташ доах ленах 110 эзар сома капитальни вложений мехка болх кхоачашбе.

СУРТА ТІА: Дунен мехкий юкъара торговле Центр хьалхеча дакъа доакаш бола МЭИ студенташ.

А. ЧУМИЧЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

МОСКВЕ — ЯРМАРКЕ

Укх деношка вай Дахен столице яхай производствени швейни объединене специалистий группа. Городашта юкъерча ярмарке грозненски швейникаш ди тьад тайп-тайпара берийн маІача наьхен бархьаш.

Грозерча швейникаша ярмарке тойта 50 соагІа изделн дикала Эзак евна я. Вай мехка тайп-тайпарча кранашкара, областашкара, республикашкара баьккача торговле вакалаша шоашта дикагІа хеташ йола грозненски изделеш къахоржаргья, договораш оттадергда. ДІадаьлачи шера цу тайпара договораш шоаза къьа соагІа оттадаьдар.

ХІара шера грозненски изделеш наха дукхагІа езалуш хилар терхал а леш уж дукхагІа арахецаш [illegible] приятеш киячьеш ба объединене специалистaш. ХІанз барзкий керда фасонаш кийтъеш ба грозненски моделераш.

Я. БУБНЕНКО.

ТАХАНИ КХОАНЕЙ ХУРГДА

30 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цІерагІа культурни садаІарен парк. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетадаь «Марси мІоаи» яха цІей. Программа юкъе: 12.00. Музыкальни эстрада. Духовой оркестра концерт. 14.00. Массовкай майда. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 15.00. Къайла театр. Республикански эстрада. Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. Баьццара театр. ЦІен торжественно хьадедар. «Массехана доттагІал леладе васкет хьаь вайта Ленин» яхача невзагІа Грозненски Ленински районий къахьегамхой вІашагІкхетар. 19.00. Художественни самодеятельноста коллектива концерт. 19.30. Кинолекторий «Советски паччахьалкхен традицеш» — кинофестиваль. 19.30. Халхарий майда. Кагирхой садаІара сайре. 20.00. Фейерверк.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 11.00. Кинозал. Болх бу «Заманхо» яхача кинотеатро. 12.00. Болх бу клуба лаборатори. Кинодезарашта лаьрхІа консультаци. 18.30. Ахканара кинолекторий. «Советски Іаьдал оттара Терека халкъашa доаттабаь къовсам» яха лекци. 19.00. Ахканара халхарий майда. Кагирхой садаІара сайре.

Н. К. Крупская цІерагІа культура Дворец. 10.00. «Массехана хилба мала» яхача тІемах асфальта тІа сурт диллара конкурс. 12.00. Парк. Болх бу аттракционашта. 19.30. Ахканара кинолекторий «СССР дунен халкъашта юкъера хьал». Документальни фильмаш.

Химикий культура Дворец. 11.00. Болх бу «Светофор» яхача клубо. Наькъашка лелара правилах йола КВН. 12.00. Берашта лаьрхІа киноІуйре. 17.00. «Советски композиторий иллеш» яха радиоконцерт. 19.30. «Огонек» яха ахканара майда. «ТІехдаьнна маларш меларахшна къовсам лоаттабар — наькъаш тІа хула хетараш кІезигдара керттера хьал» яхача темах беседа.

«Красный молот» заводе культура ЦІа. 17.40. «Социализм — демократе локхале», «Новкъост депутат» яха документальни фильм.

Пролетбата цІерагІа культура ЦІа. 10.00. Ахканара площадкаш дІакъоалар. 11.00. Болх бу «Чебурашка» яхача кинотеатро. 12.00. «СССР керлача Конституце проект» — книжкаш журналий выставка. 17.00. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетадаь Кериански кургане поселка цІей. 19.30. «Орбита» яха кинолекторий. «Саг, общество, закон» — документальни фильмаш. 20.00. Кагирхой садаІара сайре.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ГРОЗНЕНСКИ ЦИРК 19 АВГУСТА ХЬАЕПЛ

КЕРДА СЕЗОН

ГРОЗНЕ ЭГГАРА ХЬАЛХА ГОЙТАШ ХУРГЬЯ.

РСФСР заслуженни артиста, «Бриллианташ доахна аьнмар хула доше гІади» яха иллюзионистий Дунен халкъашта юкъера приз яьнхача Отара Ригашe кулгал а деш «Гушвоана саг» яха фантастико-приключенческий аттракцион. Цирка программагІа советски цирка говзанчаша дакъа а лоацаш дукха самукъане хІамаш гойтургда.

БІарччача сайрийна манеже наьха самукъадоаккхаш хургва клоун ГОША АФАНАСЬЕВ.

Билеташ доахаргда Іуйрийна дене 20 сахьат даллалца. Хьавйю коллективно хьажа баххаро заявкаш.

Цирк гойта доладу сайрийн 19 сахьати 30 минути даьлча. ХІаьта шоаттденошка шоаззи: 15.00, 19.30 аьлча, кІиранденошка кхозза: 12.00, 15.00, 19.30 даьлча гойташ хургда.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 июль
I ПРОГРАММА

9.00 — Керданараш. 9.10 — «Іуйренара гимнастика». 9.30 — «Выставка Буратино». 10.00 — «Даймохкой шоана». 10.30 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа. 10.55 — «Іалами саги». 11.25 — Художникий дола дувцараш. Франс Мазерель. 11.30 — «Спортлото» тираж. 12.00 — «Литературни дешарш». «Цхьан гурахьа» яха Абрамова дувцар. 12.25 — «Саг. Лаьтта. Вселенная». Передача дІахьу Советски Союза шозза Турпала, СССР летчика-космонавта Севастьянова. 13.10 — Берашта йола фильм. «Хьеллаьна йола гІайренаш» яха телевизионни художественни фильм. 14.15 — «Ункацеїено». Іилмай популярни программа. 14.55 — «Иллей деза ду». Таллинера передача. 15.55 — «ДоттагІала» яха телевизионни журнал 16.25 — «Хьайбай дунен тІа». 17.25 — «Город ши наьи» яхача циклацара «Челябинск» яха телевизионни документальни фильма премьера. 18.00 — Керданараш. 18.15 — «Шу чайторі» яха мультфильм. 18.35 — «Цирк». 19.15 — «Къовсам дІаьо бода». Чилийски патриота Чиле Компарте Централни Комитета политически члена вола карпилата Хорхе Монтеса дувцар. 19.35 — Приключенски фильма экран. «Салтийна Олесса» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Французски эстрада артистий концерт. Пистедаьлча — керданараш.

II ПРОГРАММА

15.00 — Социалистически яхь дневник. 15.30 — Киножурнал. 16.40 — «Патриот» яха телевизионни журнал. 17.10 — «Вахарал йоккхагІа ставка я» яха телевизионни дукхе серийни художественни фильм. «Салла хоа хьо малла», яха хьалхара серя (телехьажашкой заявках).

[illegible]

31 июль
I ПРОГРАММА

9.00 — Керданараш. 9.10 — «Берашта йола Іуйранара гимнастика». 9.30 — «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союз» гІулакх деш ва». СССР Конституце проект [illegible] 11.00 — «ДІахьалха доале кІаьнкаш». 12.00 — «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». СССР Конституце проект юцачa дакъа лоац Рязански областа Сапожковски района «Коммунист» яхача колхоза механизаторша Братчиковий, Мешаковий, Науменкий. 13.30 — Боккхача хьаькъа тІапаш «Сага къал» яха художественни фильм. 15.20 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 15.50 — Тахан СССР ТІема-Форда Флота ди да. СССР ТІема-Форда Флота керттерча командующе, Советски Союза флота адмирала Горшкова къамаьл. 16.05 — СССР ТІема-Форда Флота Дена хетадаь концерт. Советски Эскара Центральни академически театрера передача. 17.00 — [illegible] 18.00 — Керданараш. 18.15 — «Дайи бераши» яхача циклацара «КовалевгІар» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 18.50 — СССР Конституце проект юац. Москве № 40 йолча профтехучилище хьехархочун. Социалистически Къахьегама Турпала Филиппова къамаьл. 19.00 — Футболах йола СССР кубок. Ворошиловградера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Чайковске яха симфони». Номер хоалагІа йола симфони дІалоах Центральни телевидени Еррисоюзни радиоп йоаккхача симфонически оркестро. Дирижер — СССР халкъа артист, СССР Паччахьалкхен соагІата лауреат Иванов. 22.20 — Ела атлетика. Европан Американ сборной матч. Венгрера передача. Пистедаьлча — керданараш.

II ПРОГРАММА

16.00 — «ЦІена галстука яхаш». 16.30 — Киножурнал. 16.40 — «Спортивни Нохч-ГІалгІайче» (нохчий меттала). 17.10 — «Ялат къоаха турпалаш, шоана дола концерт. 17.40 — СССР пожарной республикай денош. Тувински АССР. Киноповрамма. 17.50 — «Вахарал йоккхагІа ставка» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм «Пехкийра дега оадо» яха шоллагІа серя.

РАДИО

30 июль

6.30 — «ХІара кхайна — дикала Зевк!» Ялат кхедерий тІаш» яха зарисовка (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненски рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.25 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск. 8.55 — Ашараш. 14.30 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче». 15.00 — Юртбоахама болхлой, шоана дола концерт. 15.40 — «Поколенией — Октябрано» Литературни передача (гІалгІай меттала). 16.00 — «Октябра салтий» Радиоочерк. 16.15 — «Наха дега-гІоз к иллеш» (нохчий меттала).

31 июль

7.10 — «Грозненски рабочий» газета обзор. 7.15 — «Ленинан никъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 15.15 — «Ці сирташ» (гІалгІай меттала). 15.45 — «ТІехьбусараш бовцаш болх бу оаха». «Электроприбор» яхача заводера корреспонденци. 16.00 — Иллеш доах Жанна Бичевская. 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 16.30 — «Иллеш доттагІала дараш» дола концерт (гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан вайнига хуьйалуш мерхаш а йолаш, догІа а делхаш (из ди къувкъаш делха а мег). малхбузехьара секунде 7—12 метр — делкъелцна 12—18 метр — чІоагІа мух а хьекхаш. Фегара температура республике гІолла 23—28, Грозне 25—28 градус йоаххал а йолаш ха отта тарлу.

Кхоанен доммен мерхаш а йолаш, догІа а делхаш (из ди къувкъаш делха а мег), бечча доттамагІа секунде 3—7 метр чІоагІа мух а болаш, фегара температура буйсашка 12—17, деношка 20—25 (къилбаседехьарча районашка 34—29) градус йоаххал а йолаш ха хила мег.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурая отделий — 3-61-40; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кисьмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорсе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-40; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05199. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5510.